

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ תולדות ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

נחת הרוח שיש לקב"ה
אף בלימוד שלא לשמוה
מילין יקירין - מילתא חדת"א

לאוקמי שכונתא מעפרא
ניצוין אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

שליש הבארות רומזות
על שלש בתי מקדש
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחדת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מבשר צדק | השפעת שמחה של מצוה כשמתחברת בית השואבה
 צמח ה' לצבי | ימנע הגוף מתענוגי עולם הזה ויקנה טובע שני לתורה ועבודה
 בת עין | ויעתר יצחק לנכח אשתו - גם בדברי גשמיית כון לה
 אור יצחק | כאשר עושה עניני העולם הזה כדי למלאות תאוותו הם כבחינת עבודה זרה
 תפארת שלמה | הצדיקים רוב קדושתם אינם מסוגלים להביט בעניני העולם הזה
 שקטי צדיק | יש להאמין שהקב"ה שומע מני כל תפלה

אוצרות גאוני הדורות
 חמדת ישראל | צדיק כן רשע די לו בתפלה קצרה
 שקטי כהן | צד יצחק את עשו כדי לקרבו לתורה
 בנין דוד | הידע שכל אשר לו הוא מרחמי השי"ת זוכה לברכה ה'
 מזל שעה | יעקב התחכם לבקש את הבכורה ליום אחד בלבד
 שער שמעון | מכירת הבכורה היא בגלל הזלזול בתחמת המתים
 שבט מיהודה | המורה לה' על ידי הוספת למוד התורה ועבודת ה' זוכה לנחשת ברכה
 גור הקדש | צוה יצחק לעשו שלא יצד ציד על ידי בגדי החמדות
 טל חיים | י"ב בדיקות הפסין
 בית ישראל | התעוררות לתשובה ותפלה על ידי גזרות עשו
 שני אליו | ברכת יצחק לעשו טמונה בברכתו ליעקב
 בנין דוד | תשלום שקר על קבלת שקר מצוה
 חזון ישעיה | עדיפותו של לבן מעשו הרשע
 צרור המור | הקנאה מוציאה את האדם מהעולם
 בני ראובן | המקנא בזולתו - חברו עולה והוא יורד
 שיר מעון | הוספת ברכה על ידי קנאת המקנאים
 שנות חיים | קנאה הרעה שחפץ שחברו ירד מגדלתו אף על פי שלא יפיק מקור שום תועלת
 שער בת רבים | קנאת ושנאת הצרי עין טובת הזולת ולא בעצם חסרונם
 מעשי צדיקים
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
 זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

אוצר פניני החסידות
 אמרי פינקס | כונת ראש השנה כפגשת תולדת
 ספר הזכות | חפירת הבארות על ידי האבות - גלוי ההסתר עבור הדורות הבאים
 ארון עדות | חפירת הבארות - דברים גבוהים העומדים ברומו של עולם
 מחשף הלבן | שלש הבארות רומזות על שלש בתי מקדש
 באר לחי רואי | חפירת הבארות מורה על חפירה בעמק הלב למצוא יראת שמים וכבודו והבדל | נחל ר"ת
 נפשנו חפנה לה' | חפירת הבארות מורה על חפירה בעמק הלב למצוא יראת שמים וכבודו והבדל | נחל ר"ת
 לקוטי שיחות | מדת הבטול והינאה של יצחק אבינו נרמזה בהשפעה במדה גדושה ורחבה
 נתיבות שלום | עד כי גדל מאד - הגיע לתכלית הענינה על ידי בטול הגמור
 בני שלשים | מעשה אבינו נתן למקבלי העטרת צב והארח לחיים יוע"א | מעלת התפלה
 כנסת יחזקאל | יש להתחזק בתפלה אף אם נראה שאינה מתקבלת
 מחשף הלבן | חז"ל הליבשו דבריהם לרמוז כמה פרושים
 חלקת יהושע | טהרת המחשבה הן בבית המדרש והן בבית
 בור משה | יצחק אבינו נתן למקבלי העטרה נרמזה בפלאו מקבלים ממנו הפקר כן
 מחשף הלבן | בתקון ברית הלשון והתענוגי יכולים להלחם עם הסטרא אחרא
 נעם אלימלך | יעקב אבינו התירא לטל הברכות כן יתעשר על ידי עניני העולם הזה
 עבודת יששכר | יצחק אבינו צפה לחשכות הדורות האחרונים ונעץ לחזק לבם על ידי סעודת מרעים
 פרי צדיק | על האדם לראות עצמו תמיד כאלו אינו ברוך | מה היתה צנאת הרבי רבי אלימלך זע"א
 שפת אמת | כל עניני הגוף אינם צריכים לערוב האדם מעקר שליחותו מהעולם העליון
 מאורי אור | על האדם לזכר בכל עת שהנה אנכי הולך למוות ועקר ביאתו לעולם היא כדי למסר נפשו עבור
 הבורא
 וידבר משה | הכנה לקבלת אורות הגרות
 מכתב קדש | הכנה לקליטת הקדשה וטהרה בימי התקנה
 דברת שלמה | כשקטוח בהשגחה מוצא פרנסתו בכל מקום
 עטרת ישועה | מי הם ליצני הדור
 דברי ישראל | על בעלי העסקים להסיר מלבם טרדות העולם השפל לפחות בעת ביאתם לבית המדרש
 שפת אמת | סוחר צריך לקבל על תורה בשבת ועיי"ו מעבירין ממנו העל בימות החל
 אור לשמים | שמחת נשואין משפיעה פרנסה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת תולדות

מעלת הפרשה

אמרי פינהס

רבי פינהס מקוניץ זיע"א

פגנת ראש השנה בפרשת תולדת

אמר ששמע מהרב, שפעם אחת בפרשת תולדת בכה הרבה ונתעורר וכו', ואמר שזו השבת היתה קשה אצלו 'ס'איז מיר שוער איבער צו קימען" כמו ראש השנה, כי מפרשה זו יוצאים פגנות ראש השנה בסוד ותקניה עיני מראת', פנזכר בזהר (שער ט - מעשיות וסיפורים):

סוד הבארות

ספר הזכות

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

חפירת הבארות על ידי האבות - גלוי ההסתר עבור הדורות הבאים

ענין הבארות אשר חפרו האבות הקדושים, הכל היה עבורנו, שמקדם היה האור נסתר בעפר ועניני עולם הזה המבדילים שלא היה נפר הבאר מים חיים שיש בעולם, שנסתר בעפר שהוא עקר המכנה בהבריאה, וחסרו והסירו העפר עמק עמק בדרך החופר - עד שיצאו המים.

באר ענין 'עשק שטנה ורחבות'

ועשק ושטנה הם ימות החל שצריכין עבודה גדולה, וכמו שכתוב 'ששת ימים תעבד', ורחבות הוא שבת שהוא נחלה כלי מצרים, שאין מצד רק האור מתרחב בארך ורחב:

אין עדות

רבי טנדא יאיר מביאלבזיג זיע"א

חפירת הבארות - דברים גבוהים העומדים ברומז של עולם

בענין הבארות שבפרשה זו, צריכין לידע שלא דברים פשוטים הם, כי כל מעשי אבות הקדושים שעסקו ברעיות צאן וחסידות בארות הכל היה דברים גבוהים העומדים ברומז של עולם.

קדם מתן תורה קימו המצות על ידי פעולות נשמיות הרמוזות אליהם

כי קדם מתן תורה למדו וקנימו מצות בפעולות גשמיות שרמזו לענינים

עליונים, כמו שתראה בזהר הקדוש בענין פעולות המקלות שעשה יעקב אבינו עליו השלום שהם רומזים לתפלין של גד, והטים בשקתות המים רומזים לתפלין של ראש עין שם.

צדיקי הדורות שעסקו בנשמיות ופעלו בהם דברים גבוהים

וגם מצדיקי הדור שלפנינו שמענו גם בן שעסקו בדברים גשמיים ופעלו בהם ענינים גדולים ונסתרים, כנודע מאבי אדוני זקני הרב הקדוש מפרשיסחא זצלה"ה, גם ממרן הרב הקדוש מריזין זצלה"ה, וכמו בן ראינו זאת אצל אבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה בשידלאווצי שעסק בדברים פשוטים ועשה בהם עבודות גדולות ורמות.

חפירת הבארות - פתיחת צנורות השפע מעשר ספירות דקדשה

וכאן בחפירת הבארות היתה פגנת יצחק אבינו עליו השלום לפתח בזה צנורות השפע מעשר ספירות דקדשה - שיהיה לישראל לדורות עולם שפעת כל טוב ברוחניות ובגשמיות ממקור החסד והקדשה.

'עשק שטנה רחבות' ר"ת 'עשר'

וזהו שקרא שם הבארות עשק שטנה 'רחבות' שהם ראשי תבות עש"ר הרומז לעשר ספירות. ב' פעמים בא"ר מ"ם גימטריא שופ"ר שרומז לצנור המשפיע כנודע. בארות גימטריא רוח"ת נשמ"ה רומז להשפעה רוחנית.

הפולשתים התכוננו לעורר דינים ולעכב השפע

והפולשתים הרשעים רצו לסתם הצנורות, לכן פולשתים גימטריא עשר פעמים אלקי"ם הרומז לדין, כי באו לעורר הדינים ולעכב השפע מעשר ספירות. וזהו שאמרו לנו המים. לנו גימטריא אלקי"ם מדת הדין, מים רומז לחסדים, והם אמרו להגביר הדין על החסדים.

יצחק אבינו הנביר החסדים על הדינים

אולם יצחק אבינו עליו השלום פתיב ביה וישב יצחק בגרה. יצחק בגר"ר גימטריא תרנ"ג. גר"ר גימטריא י"ג פעמים א"ל הרומז לחסד, שעל ידי התרנ"ג מצות שקיים עורך כל י"ג מכילין דרחמי והגביר החסדים על הדינים שלא יעכבו השפע וישפע לנו תמיד שפעת שלום וברכה וכל טוב סלה אמן:

מחשף הלבו

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שלש הבארות רמוזות על שלש בתי מקדש

ויקרא שם הבאר עשק וגו' ויקרא שמה שטנה וגו' ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו (כו כ-כב).

יש לרמז על בית ראשון ובית שני והבית האחרון. דבית ראשון ובית שני נחרבו בעונותינו הרבים, ולזה נקראו עשק ושטנה. אמנם הבית האחרון שיבנה במהרה בימינו אמן לא יחרב לעולם, שנאמר (חגי ב ט) 'גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון', ולהכי קרא שמה רחבות, ואז יאמרו כל בני ישראל כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ:

באר לחי רואי

רבי יצחק מבענדנער זיע"א

חפירת הבארות מורה על חפירה בעמק הלב למצא יראת שמים וכבודו יתברך | נחל ר"ת נפשנו חכתה לה'

התורה הקדושה היא נצחית ונוהגת בכל עת וזמן, ומעשה אבות סימן לבנים, וכבר דברו בזה רבותינו הקדושים ענין מה שחפרו האבות בארות מים, וזה הפח נשאר בכל אחד מבני ישראל אשר יוכל לחפר בעמק לבכו למצא באר מים חיים הנוזלים מן לבנון, ל"ב נתיבות חכמה ונו"ן שערי בינה. וזהו שנאמר ויחפרו עבדי יצחק בנח"ל (כו ט) ראשי תיבות נ'פשונו ח'כתה לה' (תהלים לג ט).

וכשמתגלה הבאר מים חיים שנה התגלות כבוד מלכותו יתברך, וכמו שאיתא שהקדוש ברוך הוא נמצא בלבבות, על ידי זה נתגלגל כל השפעות טובות לישראל, וחס ושלום פשמתגברים החיצונים רחמנא לצלן נסתמו הצנורות, וכמו שנאמר סתמום פלשתים וגו' (כו טו) ותרגם אוניקלוס 'טמאונן פלשתאי', שהוא ענין טמאום הלב, וצריך עוד לחפר ולחתר להתגלות המעין על ידי תורה ומצות, וכמו שנאמר ויתרד העינה ותמלא כד"ה' (לעיל כד טו) כמו שאיתא בזהר הקדוש (תיקוניו מו: תיקון כא).

וזה הענין שאברהם אבינו עליו השלום חפר ומצא בארות מים, ואחר כך

שב יצחק אבינו עליו השלום ויחפר וכו', עד שבא יצחק אבינו עליו השלום ומצא והנה אבן גדולה על פי הבאר (להלן כט ב) ויגל את האבן מעל פי הבאר (פסוק י טו).

כי 'האבן גדולה' איתא במדרש רבה (כ"ד ע ח) זה היצר הרע, וישק את הצאן קדשים בני אל חי, ויבזה הכח אשר הורישו לנו אבותינו הקדושים נוכח כל עת להסיר את לב האבן ולהשקות מים חיים לעדרי צאן קדשים ממעיני הישועה:

עונה ובטול

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מדת הבטול והיראה של יצחק אבינו

גרמה השפעה במדה גרושה ורחבה

במדת ה'בטול' והשפלות מצינו, שלא זו בלבד שצריכה להיות הזהירות שהאדם לא יעשה על ידי זה פאסקפה הנדרסת חס ושלום, אלא עוד זאת, שהבטול משמש גם כן הכנה והכשרה להתקרבות להקדוש ברוך הוא. פלומר, אין מטרת היראה והבטול שהאדם יבוא לידי מסקנה שהוא אינו כלום ותו לא, אלא אדרבה, שמפנין שהוא בטל, ביכולתו – להתקרב להקדוש ברוך הוא.

ואדרבה: מדת ההתקרבות להקדוש ברוך הוא על ידי הקדמת הבטול היא ביתר שאת מההתקרבות שמצד האהבה לבדה. כי מאחר שמדת האהבה קשורה עם הרגש מציאות עצמו, והרי האדם הוא נכרא בעל גבול, לכן, גם מדת התקרבותו להקדוש ברוך הוא היא בהגבלה. דוקא כשהאדם מבטל את עצמו (על ידי שמעורר בנפשו מדת היראה), הרי הוא מכשיר את עצמו להיות כלי להתגלות אלקות שלמעלה ממדידה והגבלה.

היראה אצל יצחק, היתה הכנה והכשרה להשמחה ופתיחת הלב בעבודת השם, הבאה על ידי הקדמת הבטול. ולכן נקרא בשם 'יצחק' – מלשון צחוק ושמחה,

המורה על התרחבות והתפשטות (עד להתפשטות שאין בה הגבלה, כידוע ששמחה פורצת כל הגדרים) – כי ביראה ובטול של יצחק מתגלה תגברת החיות, הרחבות האמתית דקדושה ("פתח לבי בתורתך").

באור הפסוקים על פי הג"ל

וזהו מה שמלמדנו הפסוק – ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה יט), שיצחק היה 'דומה' לאברהם (ועד שלדתו היתה בפסח דוקא, הרגל שפנגד אברהם (טור או"ח תיז, זוהר ח"ג רנז:)) – מאחר שענינה של עבודת יצחק במדת היראה היא התקרבות להקדוש ברוך הוא; אלא שמפנין שהיא התקרבות 'בלתי' מגבלת (שלמעלה ממציאות הנבראים) הרי היא באה על ידי היראה והבטול דוקא.

וענין זה, שעבודתו הרוחנית של יצחק היא שמחה ופתיחת הלב, המורה על תנועה של 'הרחבה', בא לידי בטוי גם בחייו דגשמה בגוף, ועד לגשמיות הגוף, שמצינו ביצחק במיחד הרחבה (גס) בגשמיות כפשוטה:

ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד' (כו יג), גדלות שלמעלה ממדידה והגבלה. ויקרא שמה 'רחבות' גו' כי עתה 'הרחיב' ה' לנו ופרינו' בארץ (פסוק כב), רחבות דקדושה;

וכן ברכות יצחק הן ברכות נעלות ביותר שלא מצינו ענין ברכות כאלה לא באברהם ולא ביצחק, כי דוקא על ידי מדת היראה והבטול דיצחק נמשכת הרחבה, תגברת החיות (והשפעה) שלמעלה ממדידה והגבלה (שנת תשמ"ז):

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

'עד כי גדל מאד' – הגיע לתכלית הענוה

על ידי בטול הגמור

ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד (כו יג). הפרוש כדאיתא בתורת

אבות ממרן הסבא קדישא מסלונים זיע"א וכן איתא בפסרים הקדושים בשם היהודי הקדוש זי"ע, ד'מאד' בגימטריא 'מה', שפכל היגיעה של ויזרע יצחק במדת היראה השיג עד כי גדל מאד, שהגיע לתכלית העבודה על ידי בטול הישות, בחינת 'ונחנו מה' (שמות טו ז), שאינו כלום.

ומרמז זאת בחבת 'מאד', כמו שכתב בבית אברהם על מה שאמר אליעזר עבד אברהם 'וה' ברך את אדני מאד ויגדל' (בראשית כד לה), שברכו הקדוש ברוך הוא במדה של מאד מאד הוי שפל רוח, שעל ידי מדה זו ויגדל הלוך וגדל בעבודת ה'.

שפלות הן על ידי מדת האהבה והן על

ידי מדת היראה

ועל דרך זה מפרש בדברי שמואל כ'אן ענין וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד, שהגיע למדרגה של מאד מאד הוי שפל רוח ומפכה הלך וגדל בעבודת ה'. והינו שהן על ידי מדת אברהם אהבת ה' והן על ידי מדת יצחק יראת ה', מגיע לדרגת התבטלות שמבטל עצמו לגמרי להשם יתברך, בבחינת מאד מאד הוי שפל רוח.

דבקות על ידי אהבה ודבקות על ידי

יראה ובטול

והנה תכלית כל התורה והמצות היא הדבקות, שיהודי יהיה דבוק בה', ויש דבקות מתוך אהבה ויש דבקות מתוך יראה על ידי שמגיע לבטול הישות ומתוך זה מגיע לדבקות בה', וזהו 'מה ה' אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה' (דברים י יב), שיתבטל להשם יתברך בתכלית.

והתורה כותבת את כל הפרשה הזאת של יצחק, להורות כי במדתו של יצחק יראת ה', צריך להיות ויזרע יצחק (פסוק יב) בזריעה וביגיעה בענינים הקשים ביותר, ואחר הזריעה נימצא מאה שערים ויכרכהו ה', שנפתחים לו כל השערים, וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד, שמגיע לבטול הישות עד בחינת 'ונחנו מה':

פרשת תולדות

התורה, על מה ולמה מנהגו לאמר לאיש אשר יחסר לו איזה דבר, סגלות.

והשיב לו: תפלה עושה מחצה, על מחצית הדברים תועיל התפלה ועל מחצה השני פועל בסגלה, ועל זה

מעשה כבעל העטרת צבי והארח לחיים

זיע"א | מעלת התפלה

ונראה לעניות דעתי, על פי ששמעתי אשר זקני רבנו צבי זצוק"ל שאל את הרב הגאון הקדוש מורנו הרב אברהם חיים זצוק"ל בעל ספר ארח לחיים על

ויעתר יצחק לה' (רבי יוחנן וריש לקיש, רבי יוחנן אמר ששפך תפלות בעשר, ריש לקיש אמר שהפך את הנורה, ב"ר סג ה) (כה כא)

בני שלשים

רבי יוסף מקוטון זיע"א

אמר וקני וצ"ל על עצמו: אני מתפלל כל כך עד שנשפף ואיני צריך לסגלות, עד כאן שמעתי.

באור המחלקת במדרש על פי הג"ל

וזהו הפלוגתא שבין רבי יוחנן וריש לקיש, כי ענין הסגלה שעושה דבר למטה ופועל למעלה להפך הגזרה לטוב, וזהו דרכו של ריש לקיש, אכל רבי יוחנן אמר 'ששפף' דיקא, והבן:

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' (כה כא)

ננסת יחזקאל

רבי יחזקאל מרדומסק זיע"א

יש להתחזק בתפלה אף אם נראה שאינה מתקבלת

הרמז בזה על סדר תפלת האדם בעת צר לו חלילה ומבקש עזר מהשם יתברך, אף על פי שרואה שתפלתו אינו מתקבלת מיד, עם כל זה אל ירפה ממנה, אלא צריך להתחזק עצמו, שבטח השם יתברך ישמע לתפלתו.

באור הפסוק על פי הג"ל

וזה הפרוש ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו מרמז לשכינה הקדושה, כי עקרה היא, הינו אף על פי שראה כי היא עקרה ולמה הפציר בתפלה, אף על פי כן לא נפל ממדרגתו אלא התחזק עצמו בתפלה, ולזה ויעתר לו ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בכבדך (אל תקרי גוים אלא גיים, ואמר רב יהודה אמר רב אלו אנטונינוס ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשוואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, ברכות נוז) (כה כג)

מחשוף הלבן

רבי יעקב אבייחצירא זיע"א

חז"ל הלבישו דבריהם לרמז כמה פרושים

לכאורה מלתא דא תמיהה בה פלי עלמא, מאי נפקא מנה אם לא פסקו מעל שלחנם צנון וחזרת. אלא ודאי על האי מלתא ודגממה אתמר (סוכה כא): שיחתן של תלמידי חכמים צריכה תלמוד, וכמו שכתוב (משלי א) 'להבין משל ומליצה דברי חכמים וחדיתם', דעשו רבותינו וזרונם לברכה דבריהם דגמא דדברי תורה, כמו שדברי תורה פסוק אחד יש בו כמה פרושים וכמה אפנים וכמה טעמים משנים זה מזה. כך רבותינו וזרונם לברכה עשו בדבריהם, מלבישים אותם כדי שייסבלו כמה

פרושים, שאם אמרו כי אם דבר אחד בפרוש, אין לה אלא מה שאמור בענין, אמנם כשמלבישים אותו יש בו כמה פרושים, ולכן מה שאמרו צנון וחזרת רמזו בזה כמה דברים לפי דעתם הרחבה ורוח הקדש שהיתה שורה עליהם.

אנטונינוס ורבי לא בטלו מעולם תפלה לחש וחזרה

ונראה לעניות דעתי רמזו בזה דבאו להשמיענו דאנטונינוס ורבי מעולם לא בטלו תפלה בלחש ובחזרה כל ימיהם, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. 'צנון' הוא הלחש, הדבר שהוא צנון וקר אין לו השמעת קול, 'חזרת' חזרת התפלה כמשמעו.

ועוד, 'הצנון' הוא טמון בארץ דומיא דלחש, ו'חזרת' היא מגלה דומיא דקול. עוד, 'צנון' במלוי צד"י נו"ן וי"ו נו"ן גימטריא 'לחש', 'חזרת' עם הכולל גימטריא 'זהו חזרה בקול רם', הרי נרמזו לחש וחזרה. ואמר עליהם שלא בטלו שום תפלה לא בלחש ולא בחזרה כאמור, וזהו שלא פסקו מעל שלחנם, 'שלחנם' הוא שלחן גבוה שהיא התפלה, דמרב קדשתם שלחן גבוה נחשב שלחנם. לא צנון ולא חזרת לחש וחזרה כאמור.

לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. ובאו להודיענו שבח רבנו הקדוש ואנטונינוס, דרבנו הקדוש היה בעל יסורין, ואנטונינוס מלך בעל תענוגים, ופליק אדעתין שבאיזה פעמים יעבר עליהם זמן התפלה בזמנה מרב הקרירות או מרב החמימות, לזה השמיעונו שלא עבר שום זמן בזמנו.

והנה על שלחנם עם כללות שתי התבות גימטריא 'ננסת', לרמז דשלחנם הינו בית הננסת שהיו מתפללים בה. והנה עקר תפלת לחש הנרמזת במלת 'צנון' היא על תפלת ערבית שהיא בלחש תמיד ואין בה חזרה בקול רם (פרשת כי תצא עהפ"ס כי יקרא קן צפור):

ויעקב איש הם ישב אהלים (כה כז)

חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א

טהרת המחשבה הו בבית המדרש והו בכית

ישב אהלים לשון רבים, לרמז כי נוכל לפעמים לשבת בבית המדרש, ולשוטט במחשבות לא טהורות בחוצות, ולהפך להיות יושב בבית, שיהיה קדשת בית המדרש.

וזה היוצא מבית הננסת לבית המדרש מקבל פני השכינה (ברכות סד), לרמז דאיתא איש ואשה וכו' שכינה ביניהם (סוטה יז), ואם מקדש ביתו בחינת בית המדרש אז שכינה ביניהם.

וזה אין לה אדם שאין לו שעה ואין לה דבר שאין לו מקום (אבות פ"ד מ"ג), 'שעה' מרמז על התפלה, כדאיתא שוהין שעה אחת קדם התפלה (ברכות לב), 'שעה' 'מקום', שיהיה ישיבתו ממש בבית המדרש, שלא לשוטט במחשבותיו בחוץ.

וזה 'אהליך יעקב' (במדבר כד ה) זה מרמז על בית שיהיה גם כן בחינת בית המדרש, זה בא ממשכנותיך ישראל, אם בבית המדרש הוא בבחינת ישראל, או לי ראש, שיהיה בראשו שם.

וזה 'ועשו לי מקדש' (שמות כה ח), כי בית המדרש נקרא מקדש מעט (מגילה כט), על ידי 'ושכנתי בתוכם', שאף בבית יהיה בחינת בית המדרש.

וזה ויעקב איש הם ישב אהלים, רבים, שאף בביתו היה בחינת בית המדרש אמן כו יהי רצון:

ויגדל האיש וילך הלוח ויגדל עד כי גדל מאד (שהיו אומרים זבל פרוותיו של יצחק ולא כספו וזהו של אבימלך, רש"י) (כו יג)

בנה משה

רבי משה מסאטמר זיע"א

יצחק אבינו נתן למקבלי הצדקה הנגשה נפלאה כאלו מקבלים ממנו ממון הפקר כזבל

הדבר תמוה איך אפשר לומר שזבל יהא מעלה בדמים יותר מסוף וזהב. ויש לכאר בהקדמם מה שאמרנו לפרש הכתוב 'טוב עין הוא יברך' כי נתן מלחמו לדל' (משלי כב ט), פי איתא בגמרא (בבא בתרא ט) הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתברך ביי"א ברכות. וכתבו התוס' דאם נותן לו פרוטה וגם מפייסו בדברים, אז מתברך ביי"ז ברכות.

והנה היכי דמי מפייסו בדברים, כשנותן צדקה באופן כזה שלא ירגיש העני שמקבל צדקה, אלא כאלו נותן לעני את אשר שייך לו וכו', וזה שאמר הכתוב, טוב עין הוא יברך, שהנותן צדקה בטוב עין, עד שמרגיש העני כאלו מקבל חלק שלו, הוא מתברך ביי"ז ברכות כמנן טוב, והשעם פי מלחמו' נתן לדל, פרוש מלחמו של דל נתן לו, דהיני שפייסו בדברים עד שהרגיש העני כמי שנותן לו משלו, ולא כמקבל צדקה.

באור דברי רש"י על פי הג"ל

ולפי זה יש לומר בכונת דברי רש"י ו"ל שהיו אומרים וכל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך, כי בשעה שהיה יצחק אבינו נותן צדקה לעניים לא היה מרגישים כאלו נוטלים מרכושו של יצחק, מפני שהיה מפיסם בדברים עד שהרגישו כאלו נוטלים ממון הפקר כמו וכל.

מה שאין פן אבימלך כשהיה נותן מממונו לאחרים, היו מתבישים העניים, לאשר הרגישו כאלו נוטלים כספו וזהבו של אבימלך, ולזה היו אומרים שנח להם לקבל צדקה מיצחק שהוא נותן להם כאלו היה וכל פרדותיו, ולא כספו וזהבו של אבימלך:

ועתה שא נא כליד תליך וקשתך וצא השדה יצודה לי ציד (כו ז)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בתקון ברית הלשון והמעורר יכולים להלחם עם הסטרא אחרא

ועתה שא נא כליד, אין ועתה אלא תשובה כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר כא ו). הנהירו ואמר לו, עכשיו צריך שתעשה תשובה מעלה ביותר, והאזהרה הגדולה היא, שיעשה תקון גדול לברית הלשון וברית המעור, שבשנים אלה יכול אדם להלחם עם הסטרא אחרא.

הכזולת זה לא יוכל להלחם עם הסטרא אחרא, ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קמט ו) 'חרב פיפיות בידם', חרב שיש לו שתי פיות, והם שתי בריתות, ברית הלשון וברית המעור, הם הנקראים 'חרב פיפיות'.

וזהו שאמר לעשו ועתה שא נא כליד, ועתה היא התשובה, שא נא כליד, דהינו עשה תקון לכל איבריך הם פליו של אדם, והעקר הם ברית הלשון וברית המעור, תליך הוא הפה מלשון 'תלפיות' (שה"ש ד ד), קשתך הוא הברית. והנה 'כליך תליך וקשתך' גימטריא הם ברית לשון ומעור' עם הכולל, שהנהירו על תקון הלשון והמעור פראוי.

ואפשר דלזה נמי רמזו רבותינו זכרונם לברכה במה שאמרו (ב"ר סה יג) 'שא נא כליד', חדר סכינך ושחט יפה, הספין היא חרב פיפיות שהם ברית הלשון וברית המעור, ושחט יפה היא שחיטת הסטרא אחרא, דבברית הלשון והמעור יוכל אדם להלחם עם הסטרא אחרא:

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר וגו' (כו ז)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

יעקב אבינו התירא לטל הברכות פן יתגשם על ידי עניני העולם הזה

או אמר ורבקה אמרה כו', דאיתא בזהר הקדוש דהשכינה נקראת רבקה, ועם בני ישראל נקראים בשם יעקב. ויש לפרש בדרך הנה, דיצחק היה רוצה לברך את עשו בגשמיות בעולם הזה, והשכינה הקדושה היא האם המרחמת על בניה ישראל ובכל צרתם לה צר, והיה תשוקתה מאד שיברך יצחק את יעקב גם בעולם הזה, כי האריך תוכל לראות בעני עמה בצער להם בעולם הזה, ולכן אמרה אל יעקב שילך ויקבל הברכות מיצחק.

ויעקב היה מתירא מאד שיתברך בעניני גשמיות, כי מורא עלה על ראשו פן ואולי על ידי הגשמיות יתגשם ויפרד חס ושלום מעבודתו ויתברך, כמו שאמר הפתוב 'פן תאכל כו' ורם לכבוד' (דברים ח יב-יד), לזה אמר אל רבקה אמו, היא השכינה הקדושה, האריך אוכל לקבל ברכות עולם הזה.

הן עשו איש שער (פסוק יא), רוצה לומר לו ראוייה עולם הזה, לפי מדתו שהוא איש מערב בערבוביא, הולך בדרך לבו וכל הבא לידו לא ימנע עצמו מלעשות אם טוב ואם רע, אבל אנכי איש חלק רוצה לומר שאני צריך להיות חלק ומצחצח צח בעבודתו ויתברך ויתעלה בלי שום סיג ופסלת, ופן ואולי חס ושלום על ידי הגשמיות ימשך לפי מעבודתו ויתברך פנ"ל, ואולי ימשני אבי שבשמים, הבורא יתעלה ומשמש ויפשפש במעשי, והייתי בעיניו כמתעתע, והבאתי עלי קללה ולא ברכה (פסוק יב), שעל ידי זאת הברכה יצמיח קללה חלילה וחסלילה.

ותאמר לו אמו (פסוק יג) היא השכינה הקדושה, עלי קללתך בני, רוצה לומר עלי משל לשמר אותך מקללה, אך שמע בקלי וליך קח לי, רוצה לומר שתקבל הברכות העולם הזה גם פן שיהיה לי רוצה לומר גם פן לעבודתו לשמו הגדול, שתהיה פונתך בכל עניני עולם הזה הן באכילה ושתיה ושאר גשמיות רק לשמים להוציא ניצוצות קדושות מתוך המאכל באכלך בקדושה ובטהרה, ושיהיה לך כח לעבד לו ויתברך ולעסוק בתורתו ובמצותו, וכן בכל דבר יהיה פונתך לשמים.

וילך ויקח ויבא לאמו (פסוק יד), מוכן ממילא שעשה מצות השכינה לקבל הברכות באפן הנה לשמו הגדול ויתברך ויתעלה וזכרו לעד ולנצח נצחים אמן:

הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים (כו ז)

עבודת יששכר

רבי ישכר דב מנואלבראד זיע"א

יצחק אבינו צפה לחשכות הדרות האחרונים ויעץ לחזק לבם על ידי סעודת מרעים

להבין פונת יצחק אבינו במה שצוה הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים, כי הנה ידוע ומפורסם לכל באי חצרות בית הצדיקים כי זאת היתה פונת הבעל שם טוב ו"ל להתאסף יחד שבטי ישראל בסעודת מרעים ובשאל סעודות ומלנה מלכא ובסעודות ראש חודש ובסיום מסכתא וכדומה, והבעל שם טוב ו"ל לא היה הראשון לתקון ההוא – אלא שגשפתח הדבר וחסר הבעל שם טוב ויסדו.

כי הנה כאשר ראה יצחק אבינו והביט לדורות כי יבא ויגיע עת חשכות אשר לא יהיה להם אז לעדת בני ישראל שום דבר להשיב נפשם ולחזק את לבם, פקד ואמר הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים – התקין להם בנה שיתאחדו ויתחברו יחד רעים אהויבים בסעודת מרעים, ויבנה יהיה להם תקומה בעת הזאת ותעלה ארוכה כמאמר הפתוב 'האספו ואגידה לכם וגו'' (בראשית מט א). והבעל שם טוב ו"ל זכותו גגן עלינו היה מעורר התקון הנה בנמיו לדורות.

ויבא לו יין וישת' – התחזקות נוספת לשתיית יין באחת רעים

אכן יעקב אבינו צפה עוד למרחוק וראה אשר גם התקין הלו לא יוכל להתקיים מרב הטרודות ואפס הפנאי, על פן עשה עוד מעשה ותקון ויבא לו יין וישת' (פסוק כה).

כי הנה הגאון הקדוש הרבי רבי יצחק וצ"ל מנואלרקא היה אומר, כשיבא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו, אני ילכו בני ישראל לקראתו עם צנצנת י"ש בידם להראות לו במה שהתחזקו בגלות המר והחשף.

ועל העת הזאת הביט יעקב אבינו ועשה להם תקון ההוא למלאות גרונם של תלמידי חכמים יין ולהתאסף לפעמים עם שתיית י"ש כמו שכתוב ג'דחי ישראל כנס (תהלים קמו ב) ראשי תבות יין:

לשונות של אור

גוף

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
על האדם לראות עצמו תמיד כאלו אינו
בגוף | מה היתה צואת הרבי רבי אלימלך
זיע"א

והנה האדם גם בהיותו חי בגוף יכול לראות
עצמו כאלו אינו בגוף. וכן אדם יכול
לראות עצמו כאלו נפשו מוכנת לצאת מגופו
מיד, ואז יסלק ממנו כל מחשבות הגשמיות,
ויכין לבו רק להכין עצמו לילך לעולם
הנשמות וכו', וכמו שאומרים מן הרב רבי
ר' אלימלך זצוקללה"ה, ששאלוהו מה צנה
אכיו לפני מותו, והשיב שכל ימיו היה מצנה
לפני מותו, שהחזיק עצמו כל ימיו כגוטה
למות ושהוא מוכן לילך לעולם הנשמות

(תולדות אות ט)

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
כל עניני הגוף אינם צריכים לערכב האדם
מעקר שליחותו מהעולם העליון

וזהו צריך כל איש ישראל לידע ולזכור
תמיד כי נשתלח רק בעולם הזה
ללמד דרך המלכות. פי באמת הנשמות
בנים, ובעולם הזה שנתלבש בגוף הוא
בחינת עבדים, אבל כל רצונו ומחשבתו
צריך להיות לחזור למקומו וכו', כי כל
עניני הגוף שנק' מת - שעומד למות, כל
אלה הדברים לא יערבבו את האדם מעקר
התכלית שנשתלח מעולם העליון. ובאמת אם
המיתה עצמה אינה מעצבת את האדם
שיודע שכל עוה"ז רק לבוא לשלמות
שיחזר לעולם העליון מתקן, ממילא כל
דאגות ויסורים שבעוה"ז אין מערביין
אותו (פרשת ראה תרס"ד):

העוה"ז ותענוגיו, כיון שאני נבראתי בעוה"ז
עבור שיהיה לי מסירת נפש בשבילי תפריך:

הגנה

וידבר משה

רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זיע"א
הכנה לקבלת אורות הנרות

לאשר הימים הקדושים ימי הנסים ממשמשים
ובאים, יבקש כל אחד ואחד מישראל
שיזכה להאציל ברכה אליו שיטיב הנרות
בגשמי ורוחני, כלומר באור המצנה יאיר
אור ישועה עליו ועל כל ישראל גם היום
בישועת המקום ב"ה, למען תגלה ותראה
הניצוץ אשר בתוך ההסתר, כלומר גם פי
אשב בחשך ה' אור לי (מיכה ז ח):

מכתב קדש

רבי ישראל מגור זיע"א
הכנה לקליטת הקדשה וטהרה בימי
ההגנה

קבלתי מכתבך, ואף שאין לי מה לכתב,
רק בהתקרב ימי הגנה הימים
המסגלים לקלט קדשה וטהרה, ומתגלים אורות
גדולות, יעזר השם תפריך ויפתח לבנו ויאיר
עינינו בתורתו וישים בלבנו כו', והעקר שלא
נטרד בעניני עולם הזה המפריעים לעבודת
השם (קובץ זכרון צבי מאיר):

פרנסה

דברת שלמה

רבי שלמה מלוצק זיע"א
כשכוח בהשגחה מוצא פרנסתו בכל
מקום

וכן הוא בכל ענין פרנסות האדם וצרכיו,
כשידע האדם שהקב"ה משגיח עליו
ומפרנסו, אז הקב"ה פקח עיניו ורואה פרנסתו
בכל מקום (פרשת נשא):

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א
מי הם ליצני הדור

ליצני הדור - המה אפיקורסים המלעיגים
על התלמידי חכמים ואומרים שאין
בידו להספיק פרנסת ביתו לפי שהוא יושב
בטל בבית המדרש ואינו משגיח לסגל פרנסה:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודז'ין זיע"א
על בעלי העסקים להסיר מלבם טרדות
העולם השפל לפחות בעת ביאתם לבית
המדרש

דהנה צדיקים ממאסים בהכלי עוה"ז לגמרי,
אך הבעלי עסק משא ומתן, על כל פנים
בשעה שהולך לבית המדרש לתורה ותפלה, אז
על כל פנים יסיר דאגות הכלי עוה"ז מלבבו:

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
סוחר צריך לקבל על תורה כשבת ועיי"ו
מעבירין ממנו העל בימות החל

הגם מי שצריך לעבוד על פרנסתו, מכל
מקום נתן לנו השם תפריך מצות
השבת שהוא יום מנוחה, וכך איתא שבת
יעשה כלו תורה. וכל סוחר צריך להיות
מקבל על תורה ביום השבת, ובכח זה מעבירין
ממנו על דרך ארץ בימי המעשה:

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א
שמחת נשואין משיעיה פרנסה

שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב מ'עזובוש:
כאשר האדם עושה איזה נשואין
לבניו משם באה לו פרנסה. ומצאתי רמז
לזה בזה הפסוק ויעש להם משתה' -
דהינו שעושה חתנה לבניו, ויאכלו וישתו'
- באה לו פרנסה וכל טוב (ד"ה ויעש להם):

שמחה

מבשר צדק

רבי ישכר דב מלוצ'טוב זיע"א
השפעת שמחה של מצוה כשמחת בית
השואבה

ומתוך שמחה של מצוה יכול האדם להשיג
השגות בגדלת הכבוד ברוך הוא כמו
בשמחת בית השואבה:

תאוות

צמח ה' לצבי

רבי צבי הירש מנדבורנה זיע"א
ימנע הגוף מתענוגי עולם הזה ויקנה טבע
שני לתורה ועבודה

ויש לאדם למנע את הגוף מתענוגי הזמן
ולקבע בו טבע שני שיאהב את התורה
ועבודת הבורא (ד"ה במד' ויאהב):

שלא יפל לך האדם בראותו הסתת היצר חס ושלום לתאוות רעות, ולא יקשה בעיניו למה עשה כן הבורא ב"ה להכניס האדם בעוה"ז בעבודה קשה כזה, כי באמת הוא לטובת האדם, כי ממנו נקח לעבד הבורא ב"ה באתו חשק ובאותו תאנה (ד"ה ותקח רבקה):

תפלה

שפתי צדיק

רבי פינחס מנחם מפיליץ זיע"א יש להאמין שהקב"ה שומע מיד כל תפלה צריך להיות כבורר אצל כל איש ישראל אשר תקף שמתפלל לפני השם יתברך השם יתברך שומע תפלתו ומקבלו וכו', לשלל טענת העצלות של חסידים אשר ידמו בנפשם שהם רחוקים מהשם יתברך (ד"ה במד' הקול):

לשם שמים, אך הוא עובד לאשתו או לכבודו או למלאות תאוותו הוא עבודה זרה, אוי לנו, עכ"פ צריך להיות שיכוון למלאות רצון הבורא ב"ה (ד"ה ויצא הראשון):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א הצדיקים כרב קדושתם אינם מסגלים להביט בעיני העולם הזה ויהי כי זמן יצחק ותכהין עיני מראת וכו', כן דרך הצדיקים הקדושים אשר מקשרים באחדות ובאורות העליונים, אינם יכולים לסבל כלל עיני עוה"ז ואינם רשאים להסתכל כלל בשום דבר בעוה"ז (תג הסוכות ד"ה שאל אביד):

התנברות תאוות רעות בלב האדם כדי שיהפך תאוותו לקדשה

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א ויעתר יצחק לנכח אשתו - גם בדברי גשמיית כון לה' ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, פרוש שאפלו 'לנכח אשתו', הינו הדברים גשמיים שמכנים בשם אשה, גם בהם היה מכון לה', ולא כרצון הגוף למלאות תאוותו:

אור יצחק

רבי יצחק מראדוויל זיע"א כאשר עושה עניני העולם הזה כדי למלאות תאוותו הם בבחינת עבודה זרה אחי, כל דברי עולם הזה כמו ממון ואישות ופרנסה, כשעושה אדם למלאות תאוותו הם נקראים עבודה זרה, שהיא עבודה שאינה

אוצרות גאוני הדורות

הדין, וזה שאמר 'שאל ברכה' באפן שיגיע שהוא 'מאת ה', וגם הוא רק 'צדקה מאלקי ישעו', עכדה"ק.

וזה שאמר ויזרע וכו' וימצא מאה שערים, יען ויברכהו ה' שיגיע שהוא רק ברכה מהשי"ת ולא על ידי עצם כחו, וגם שלא מגיע לו הברכה מצד הדין, אלא מצד ה' שהוא מדת הרחמים.

ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי (כה לא)

מזל שעה

רבי שלמה הפה"ן זצ"ל יעקב התחכם לבקש את הבכורה ליום אחר בלבר במדרש (ב"ר סג, יג) מבאר, שפונת יעקב באמרו "מכרה כיום" היא, שימכר לו את הבכורה ליום אחד. ויש לתמה, מה טיבה של בקשה זו, וכי מה יעשה יעקב בבכורה ליום אחד.

ונראה לבאר, בהקדים את ספק הגמ' בגטין (פג:), באדם שנתן גט לאשתו ואמר לה 'היום אי את אשתי, ולמחר את אשתי', האם באמירה זו היא מתקדשת לו מחדש ביום המחרת. ופשטה הגמ', 'כיון דפסקה פסקה'. הינו, שפיון שפסקה מלהיות אשתו באותו יום, פסקה לעולם ואינה מתקדשת שוב באותה אמירה.

כפיו, שהיה מדבר עמו בלשון רפה כדי לצודו להביאו למרטב, וכן אמר לו ויאמר אליו בני ויאמר הנני, שהיה קורא אותו 'בני' בלשון רפה, וכן פשהביא יעקב מטעמים בחדו שיהא עשו אמר 'מי אתה בני', ואהב יצחק את עשו לא אהבה גמורה, אלא כדי לצודו בפיו.

גם יצחק קאה בין יעקב לעשו כדי להפרידם זה מזה ולא יצוד עשו את יעקב

או נאמר ויאהב יצחק את עשו, כדי שיקנאו זה מזה ולא יהיה שלום ביניהם, כדי שלא יתחבר יעקב עמו, ופרוש 'פי ציד בפיו' של עשו, כמו (דברים לא יז) ויהי לאכל.

ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' (כו יב)

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מיינליט זצ"ל היודע שכל אשר לו הוא מרחמי השי"ת זוכה לברכת ה'

ונראה לפרש על פי דברי הגאון הקדוש שר שלום מבועלזא ז"ל לפרש הפסוק (תהלים כד ה) 'ישאל ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו', הפונה דהשי"ת יתן ברכה להאדם, באפן אם ידע שבא הברכה מאת ה' ולא על ידי כחו, וגם שהברכה הוא רק בתורת צדקה ולא שמגיע לו מן

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו וגו' (כה כא)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה סארפונקעל זצ"ל צדיק בן רשע די לו בתפלה הצרה ברש"י שם, שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק, לתפלת צדיק בן רשע. [בן הגרסא ברב החמשים]. ויש לדקדק, דלכאורה איפכא הנה ליה למימר, שאין דומה תפלת צדיק בן רשע, לתפלת צדיק בן צדיק.

ועלה בדעתי לכאורה על פי סברא הנה ליה למימר שתפלת צדיק בן רשע היא חשוכה ביותר, כמו שרש"י ז"ל מפרש (לעיל פסוק ט), להגיד שבחה של רבקה אף על פי שהיתה בת בתואל ואחות לבן ומקומה אנשי רשע, אף על פי כן לא למדה ממעשיהם, וכן פרושו ויעתר לו רק ליצחק שהיה צדיק להפציר ולהתאמץ בתפלתו, אבל רבקה לא צריכה לכך, ובי לה תפלה קצרה, ואין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (כה כח)

שפתי פה

רבי מרדכי הפה"ן זצ"ל צד יצחק את עשו כדי לקרבו לתורה כי ציד בפיו שהנה יצחק צד לעשו

ועתה שא נא בליד תליד וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה ציד (כו א)

נזר הקדש

רבי יחיאל מיכל ב"ר עזיאל זצ"ל
צנה יצחק לעשו שלא יצוד ציד על ידי
בגדי החמורות

מה שצוהו יצחק לצוד להביא בשעת
הברכה, לא להנאתו אמר כן אלא
לתועלת עשו, באשר ראה שהוא ערם מן
המצות, ועקר זכותו הוא מצות כבוד אב
שנזהר בו הרבה, לפיכך זרזו בדרך בשעת
הברכה, דמצוה בעידן דעסיק ביה מגנא
ומצלא, וחביבה מצוה בשעתה להתברך
על ידה.

ובכן יגוח לנו מה שצאמר ועתה שא נא
כליד תליד וקשתך גו', דקשה וכי
הצריך ללמדו סדר הצידה, הוה ליה למימר
סתם צודה לי ציד, אלא מפני שהיה
בידו לצוד ציד בלא כלי זין אלא על ידי
לבוש בגדי החמורות בלא טרח, לכך אמר
שא נא בליד ותליד וקשתך וצודה לי ציד
בטבע על ידי טרח, והיגו כדי להגדיל
שקרו, דלפום צערא אגרא, ומזה יהיה
יותר מוכן לברכה.

ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא
בני ויאמר כי הקרה ה' אלהיך לפני (כו ס)

טל חיים

רבי חיים פרידלנדר זצ"ל
י"ב בדיקות הסכין

ויש לדקדק מה ענין מהירות למציאה,
הא בא בהסח הדעת. ועוד למה
אמר 'בני'.

ונראה דרש"י ז"ל פ"ש, 'שא נא'
חד ספינף ושחט יפה שלא
תאכילני נבלות, וכתב בגור אריה אף
שהיה עשו אצלו בתוקת פשרות היה
צריך להזהירו, שמה ימהר לכבוד אב
ולא יבדק בכונת הלב ובמתון. ואיתא
ברא"ש ב"ח"ל (פ"א ס"י כד) שצריך לבדק
י"ב בדיקות בסכין, והרמז (שמואל א' יד לה)
ושחטתם בזה.

ואפשר שזהו הפונה של יצחק מה 'זה'
מהרת, פרוש הי"ב בדיקות של
סכין כמנן 'זה', מה מהרת למצא 'בני',

ותירש" (בראשית כו, כח), והוא אין לו חלק
בארץ.

עוד יש להקדים את המבאר ברש"י
(ב"ב קכב, ד"ה ועוד תניא) ובס"מ ג' (לארין
רעו-רעו), שלעתיד לבוא שכט לוי יקבלו
נחלה בארץ. ולפי זה יש לבאר את דברי
עשו "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי
בכרה" (שם כה, לב), שאם בגלל הבכרה
אני מפסיד את החלק שלי בארץ, ואהיה
עני החשוב כמת (נדרים סד, א"כ איני חפץ
בה).

אולם, עדין קשה על עשו, שסוף סוף
לעתיד לבוא, בתחית המתים, אכן
תהיה לו נחלה בארץ, וא"כ מפני מה אינו
חפץ בבכרה. ע"ז עונה המדרש, שהואיל
ובזה עשו את תחית המתים ולא האמין
בה, הרי שלשיטתו לעולם לא יהיה לו
חלק בארץ וע"כ לא ראה שום צרך בבכרה
זו. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויגדל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל
מאד (כו יג)

שבת מיהודה

רבי יהודה גרינוולד זצ"ל

המודה לה' על ידי הוספת למוד התורה
ועבודת ה' זוכה לתוספת ברכה

יש לפרש בשנדקדק הלשון וילך הלוח
וגדל, הלא היה די לכאורה באמרו
ויגדל עד כי גדל מאד. ועוד הלשון
ויגדל האיש קשה, למה לא אמר וילך
יצחק הלוח וגדל וכו'.

אמנם יש לומר לפי מה דאיתא בספרים,
שכל מה שהאדם רואה שהשי"ת
מטיב עמו, צריך לתת הודיה ושבח להשי"ת,
ולהוסיף אמן ולגדל בתורה ועבודה, ויאמר
נא ישראל אז קטנתי וכו' ונדרי להשי"ת
אשלים נגדה נא לכל עמו בכה וכה, ואם
ככה הוא עושה, אז בנדאי זה לעמת זה
גם השם הטוב יתברך יוסיף לו טובה על
טובה, ויגדל מאד.

והיגו וזרע וכו' ויברכהו ה', וכשראה
יצחק חסדו יתברך גבר עליו,
ויגדל האיש, הוסיף אמן בענין יראת ה',
ובכחינה זו נקרא 'אשרי איש ירא את ה'
(תהלים קיב א), ובכבוד זה וילך הלוח וגדל
וכו', עזרו השי"ת שעוד יותר הלך וגדל
עד כי גדל מאד.

ומעתה נראה, שפנות המדרש היא, שיעקב
בקש מעשו שימכר לו את הבכורה
ליום אחד בלבד, וכזה התחכם עמו,
שמאחר שתפסק בכורתו ליום אחד, שוב
לא תחזור אליו, שהרי בכורה היא קדשת
הגוף וכיין שפקעה קדשתו, פקעה לעולם.

על פי זה יוכנו גם דברי עשו ליצחק
אביו, אחר שלקח יעקב את הבכרות
"הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים
את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי"
(בראשית כו, לו). שיש להבין, אמנם לגבי
הבכרות התנהג יעקב ברמאות, שהרי
התחזה לעשו. אף מה היתה רמאותו בענין
הבכורה, הלא נמכרה מדעתו ומרצונו של
עשו.

ולחאמור יוכן, שטענת עשו היתה שגם
בענין הבכורה רמה אותו יעקב,
בזה שאמר לו שהמכירה היא רק ליום
אחד, ולבסוף הפקעה ממנו הבכורה לעולם.
(באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויעקב נתן לעשו לחם ונזיר עדשים ויאכל
וישת ויקם וילך ויכו עשו את הבכרה (כה)

(לד)

סער שמעון

רבי שמעון הכהן דריהם זצ"ל

מכירת הבכורה היא בגלל הזולז בתחית
המתים

מוכא במדרש (ב"ר סג, יד), 'מה בזה עמה,
תחית המתים בזה עמה'. והראיה
לזה, שנוספה "את" ומכר שפא לרבות
עוד דבר (עי' פסחים כב), והיגו תחית המתים.
ויש להבין, מה ענין תחית המתים למכירת
הבכורה, שנצרך עשו לבזותה.

ונראה לבאר, בהקדים מה שבאר המלבי"ם
בספרו 'ארץ חמדה' עה"פ "ויעקבני
זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח
ברכתי" (בראשית כו, לו), שטענת עשו היתה
על פי דברי המשנה ב"ב"ב (ק"ב), שצד
הקמת המשכן היתה העבודה בבכורות.
שכשם ששכט לוי לא קבל נחלה בארץ,
שנאמר "לא יהיה לכהנים הלויים כל שכט
לוי חלק ונחלה עם ישראל" (דברים יח, א),
א"כ גם פשהיתה העבודה בבכורות, לא
היה להם לקבל חלק בארץ, א"כ אחר
ש"את בכרתי לקח", היאך "עתה לקח
ברכתי", והרי הברכה היא "ויתן לך האלהים
משל השמים ומשמני הארץ ורב דגן

פרוש אפשר משום שאתה 'בני' מהרת לקים כבוד אב.

ואיתא בלקוטי מהר"ן שהצדיקים זוכין ורואין שם ה' ה' ב"ה על הספין, וזהו שאמר יעקב כי הקרה ה', שאל תחוש לזה אם הספין היה פשוט, כי הקרה ה' אליך לפני, שראיתי שם ה' ב"ה על הספין ובודאי היה פשוט, דאין השכינה שורה באתר פגום.

ויאמר הקל קול יעקב והיזדים ידי עשו (כו)

בית ישראל

רבי ישראל חיים פריון זצ"ל התעוררות לתשובה ותפלה על ידי גזרות עשו

על פי הגמרא (מגילה יד.) דגדולה הסרת הטבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות שנתנבאו לישראל, כמו שאמר הנביא סי' ד' 'אם לא פיך חזקה אגלוף עליכם, וחסם עדיף מנביא. וזה שאמר יצחק ליעקב, ידוע תדע פי הגה ימים באים, ונשפח קול התורה ותפלה ח"ו, והקב"ה יעורר את אהבה על ידי עשו, וזה שאמר הקל קול יעקב קול תשובה ותפלה, יעורר פיך חזקה על ידי עשו ח"ו.

ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת היא לך אבי ברכני גם אני אבי (כו לח)

שני אליהו

רבי אליהו ישראל זצ"ל ברכת יצחק לעשו טמונה בכרכתו ליעקב

קשה, מהו שאמר עשו "הברכה אחת היא לך אבי", הלא ברכות מרבות ברוך יצחק את יעקב. ונראה לבאר ע"פ המדרש (בר' סה, ס), באו אמות העולם לבלעם ושאלוהו אם יוכלו להלחם בעם ישראל, אמר להם, לכו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואם תמצאו שם תינוקות שלומדים תורה, תדעו שלא תוכלו להם, שפבר הבטיחם יצחק "הקל קול יעקב" (בראשית כו, כב), אם קולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אז, אין הידים ידי עשו. ואם אינם עסוקים בתורה, אזי "והיזדים ידי עשו" (שם), ותוכלו להם.

נמצא, שבכרכתו של יצחק ליעקב מנחת ברכה אחת לעשו, שאם יעקב לא יעסק בתורה, הרי שעשו יגבר

עליו. וזה מה שאמר עשו ליצחק "הברכה אחת היא לך אבי", כלומר, וכי רק ברכה זו יש לך לברך אותי, וכמו שברכת את יעקב בברכות רבות, גם אותי תברך בעוד ברכות. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויתן לך האלהים מטל השמים (כו כח)

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מייזליש זצ"ל תשלום שכר על קבלת שכר מצוה

אמר חז"ל (בר' סו א) יתן ויתור ויתן, ונראה לפרש, דאמר חז"ל אבות (פ"ד מ"ב) 'שכר מצוה מצוה ושכר עברה עברה', ופרש ההפלאה ז"ל, דאם אדם עושה מצוה והקב"ה נותן לו שכרו, אזי עושה מצוה גם בזה שמקבל שכר, דהוא נחת רוח להקב"ה, אבל אם עושה ח"ו עברה ומקבל ענש, עושה בזה עברה שמצער להקב"ה על שמכר להעניש את האדם ודפח"ח,

וזה שאמר, ויתן לך, אם הקב"ה יתן לך שכר, אם בן אתה עושה בזה נחת רוח להקב"ה ולמצוה יחשב, ומגיע לך עוד שכר על זה, על בן יתור ויתן שכר על השכר.

וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לכו בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו (כח ה)

חזון ישעיה

רבי ישעיה יונגרייז זצ"ל עדיפותו של לכו מעשו הרשע

ופרש רש"י ז"ל 'אם יעקב ועשו' איני יודע מה מלמדנו. ומורי זקני ז"ל בעל המחבר מנחת אשר אמר דבר נחמד בזה, דלכאורה יש לדקדק דהא לכו רשע היה כמו עשו, וידוע כל הדיפות שהיה ליעקב אבינו ע"ה ממנו, ומה פעל בזה שברח מפני עשו הרשע והלך אל לכו הרשע, מה לי הכא מה לי התיס.

אמנם ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ב"ב קי.) דרב בנים הולכים אחר אחי האם, ומשום הכי הרוצה לשא אשה יבדק באחיה. והנה לרבקה אח וישמו לכו, ולכן היה לה בן עשו הרשע, פי רב בנים הולכים אחר אחי האם, אכן מדחזינן שהיה לה גם בן אחד יעקב איש תם יושב אהלים, מוכח שהיה מערב בלכו טוב גם בן, והיה מערב

מרע וטוב. ואם היות בן, חלוק גדול יש בין עשו שהוא רע לכד, ובין לכו שהוא מערב רע וטוב.

ומעתה יבאר היטב הפתוב, שבא להשמיענו דלמה שלח יצחק את יעקב פדנה ארם אל לכו בן בתואל הארמי, הא לכו גם בן רשע הוא, ובא הפתוב כמתרץ ואמר אחי רבקה אם יעקב ועשו, רצה לומר מאחר שהיה לכו אחי רבקה, ולרבקה היה בן יעקב איש תם, ובנים הולכים אחר אחי אדם, שמע מנה שהיה בלכו מערב גם בן חלק טוב, ואף שהיה לה גם בן עשו, בכל זה פנין שגם את יעקב הולידה שמע מנה שהוא מערב טוב ברע, ואם בן יותר טוב מעשו שהוא רע לכדו, ומישב קושית רש"י.

מצוות הפרשה

גנות הקנאה וצרות העין

צדור המור

רבי אברהם סבע זצ"ל

הקנאה מוציאה את האדם מהעולם

וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר (כו טו). שפספת גדלתו וברכתו שהיה שלא פדרך כל הארץ קנאו בו פלשתים. עד שפספת קנאתם עשו רע לעצמם. וכל הבארות שחפרו בימי אברהם אביו סתמום עתה פלשתים וימלאום עפר. אף על פי שהיו נהנים מהם. וזה מעין הקנאה והתפאנה והפכוד מוציאים את האדם מן העולם, וכל זה כפי לגרש את יצחק משם.

בני ראובן

רבי מימון עבו זצ"ל

המקנא בזולתו - חברו עולה והוא יורד

לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד (כו טז). אפשר על פי מה שכתב הרב מנורת המאור בהקדמתו, כל המקנא בחברו, חברו עולה והוא יורד, פי בן מצינו בשאול שהיה מקנא בדרך, נהרג שאול ומלך דוד עכ"ל.

והנה בכאן מצינו שנתקנאו מיצחק וכמו שכתוב ויקנאו אתו פלשתים, ועל בן זכה למדת העשר, וזה אמרו לך מעמנו פי עצמת ממנו, כלומר מסבתנו, שהיינו בפרק המקנא, על בן עצמת בעשר.

או שאלת חמץ בפסח, והוא יורה לו להשליכו לנהר, לא יפתח פה לנגדו וילך לו, אף אם ההזק עולה לסף גדול.

אמנם במשא ומתן הוא להפך בעונותינו הרבים, רב בני אדם לא ידרשו מעצמם על חשש גזל ועל שק טרם יתבענו חברו לדין, וגם אחרי התביעה אם יפסק הדין שצריך להתזיר לחברו, אף שההזק הוא רק סף קטן קשה לקיים הפסק בית דין, והלא בתורה הכל שוה, זה מצות לא תעשה ויבשר בשדה טרפה לא תאכלו, כל מחמצת לא תאכלו, וזה מצות לא תעשה לא תעשק את רעך ולא תגזל.

ואף הלומדים אינם נוהרים בזה, וידוע מחמר עון גזל דאף יום כפור וגם יום המיתה אינם מכפרים עד אשר יחזיר הגזלה לבעלי. ואיחא במדרש ריש פרשת בהר דעון גזל הוא חמור מעבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים ואינו נמחל, ואין תפלתו מקבלת.

והשיב, יען פי הצער ממה שחברו מרויח אף סף קטן, הוא גדול אצלו יותר ממה שהפסיד הוא בעצמו אפלו הזק גדול, והנה טוב אצלו יותר להשליף למים או לשרף באש מלהתזיר ליד חברו.

וזה שאמרו 'צרת רבים חצי נחמה', פי העני החסר ממון יש לו ב' צרות. א. מחסרון עצמו. ב. מיתרון חברו, שהיא הקנאה האוכלת חצי בשרו, ומיתרון חברו יגיע לו צער יותר מחסרון עצמו. אבל אם גם חברו הוא עני אין קנאה עליו, ונשארו בידו רק חצי צרה, דהינו חסרון עצמו.

ויקנאו אתו פלשתים למה הוא עשיר יותר מהם, ורצו הם לעשות בו מגרעת, ולהוריד אותו ממעלתו הגדולה מכבודו ומעשרו, אף על פי שלא יצא להם שום תועלת מזה מאומה.

קנאה המתרת כשחפץ שגם הוא יהיה כמו חברו

אשר לא כן כתיב אצל רחל אמנו ע"ה 'ותקנא רחל לאחותה', אלא 'ותקנא רחל באחותה' (ל א) למה היא גרועה מאחותה, ורצתה היא שתהיה היא באחותה, אבל לא שתהיה מגרעת באחותה.

שיער בת רבים

רבי חיים אריה לייב פנסטר זצ"ל

קנאת ושנאת הצדי עין בטובת הזולת ולא בעצם חסרונם

וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו (כו מא). בא לרמז על מדת צרי עין שאינם חוששים במה שחסר להם מן הטוב, רק במה שטוב לאחרים, וכן היה גם בעשו וישטם עשו את יעקב על הברכה, לא על חסרון הברכה ממנו, רק על אשר ברכו אביו, מה שייטב ליעקב מצד הברכה, זה חרה לו מאד נכפלים לתושיהו].

וכבר חקר הגאון 'יערות דבש' (ח"א דרוש ה), מדוע מוכרי בשר כשר אם ימצאו בבהמה שום דבר שיש בו ספק טרפה באברים הפנימיים, אף שיהיה לו בזה הזק גדול, מכל מקום מורא שמים עליו להכשיל את ישראל, וילך אל המוצ' לדרש הדין, וכאשר יאמר לו שהוא טרפה,

שיר מעון

רבי טבעון סופר זצ"ל

תוספת ברכה על ידי קנאת המקנאים

וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה' (כו כט). יש לפרש דאיחא בספרים דאם מקנאים לאדם על ברפת השי"ת שלו, עושים בזה עולה שמקנאים, ואדרבא בעין טובה היה להם להביט עליו כיון שברכו השי"ת, רק גם הם יבקשו ממי שהיכלת והעשר והנכסים שלו שיתן גם להם, אזי מן השמים מוסיפים לו ברכה, וזה ענש שלהם שתגדל קנאתם, והוא על דרך 'והאלהים יבקש את נרדף' (קהלת ג טו).

על ידי שלוחו של יצחק הברר שאין עשרו מחמת קנאת המקנאים

והנה עתה אחר שהלך יצחק מעמקה ולא היה לו עוד מקנאים ושוונאים, ואף על פי כן הרחיב לו השי"ת, לכן אמרו ועשינו עמך טוב במה ששלחנו אותך, פי כפירו הכל ויאמרו שאתה - עתה אנו רואים שברוך ה' אתה באמת, ולא משום קנאת המקנאים בא לך הברכה.

שנות חיים

רבי חיים ברוך זצ"ל

קנאה הנעה שחפץ שחברו ירד מגדלתו אף על פי שלא יפיק מכך שום תועלת

ויקנאו אתו פלשתים (כו יד). לא נאמר 'ויקנאו בו פלשתים', שהיה המשמעות שרצו הם להיות עשירים כמוהו אבל לא שיפחת הוא ממעלתו, אלא כתיב

מעשי צדיקים

קפץ בתרדה גדולה והזדעק באימה. "מה עשיתי", התחרט על מעלליו הרבים, וגמר בלבו לנסע אל הבעל שם טוב שהורה לו דרך תשובה.

למים היה נוסע בתפוצות ישראל להתחזרם בתשובה, בכל מקום בואו ספר את אשר עבר עליו באמרו, "ראו בני ישראל אחי עד היכן תשובה מגעת, אם אני שהייתי במ"ט שערי טמאה, זכיתי בכח התשובה להיות יודע מחשבות, אתם אחי שעוד לא חטאתם כל כך, לאיזה מדרגות תזכו לעלות אם תעשו תשובה גמורה." (קובץ אליהו)

מתגורר בבית סנדלר אפיקורס כשהוא עובד אצלו.

אביו הצטער מאד אודות בנו, ואף אמר לבעל שם טוב שאלו היה יודע שבו בזה יצא מחלציו, לא היה מפציר בבקשות והלוואי שלא נולד, אחר זמן רחם עליו הבעל שם טוב ואמר לו, "אתו לך קמיע ואם תוכל לסדר שהבן יגע בקמיע זה, הוא ישוב בתשובה."

חפטי החסיד אחר שעת הכשר, ובעת שלא הרגישו בו נכנס לבית הסנדלר והניח את הקמיע ביו חפציו בגו במקום שבודאי יגע בו, כאשר נגע יוסף בקמיע,

ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' (כה כב)

ספר הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים זיע"א. אביו של ר' יוסף חטינער הוא רבי יוסף חטיין ז"ל שעלה באחרית ימיו לארץ הקודש, היה ממקרי הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א. שנים רבות היה האב חשוד בגנים וחלה אודות כך את פני רבו הבעל שם טוב, עד שהוא נענה והבטיח לו בן זכר, אז נולד הבן ר' יוסף.

בשנות צעירותו נעשה יוסף בן סורר ומורה ואפיקורס, עד שרחמנא לצלן יצא לגמרי מדת ישראל ועזב את בית אביו, והיה

"אמת נכון הדבר, הוא יודע הכל, אבל אני, אני אינני זוכר את למודי, מה אעשה בעמדי לפני בית דין של מעלה, מה אענה להם". (החפץ חיים חייו ופועלו)

ויהי בי זמן יצחק ותבנית עיניו מראת (כו א)

ברש"י, כשנעקד על גב המזבח והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך פהו עיניו.

כשנפטר רבי אריה לייב בירנבוים זצ"ל, עמד אביו ראש ישיבת מיר בארצות הברית רבי שמואל בירנבוים זצ"ל והספידו, המחזה היה מזעזע, אב שכול עומד ומספיד את בנו, אולם דבריו הכנים הרגיעו והנמיכו מאד את השאלות שנקרו בראשם של אלו מהנוכחים.

פתח רבי שמואל ואמר, "רש"י הקדוש כתב על המלים 'ותבנית עיניו מראת', כשנעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים, ירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך פהו עיניו.

מדוע פתח הקב"ה את הרקיעים כדי שיראו המלאכים את העקדה, וכי בלא לפתח את הרקיעים לא יראו המלאכים את העקדה, אלא, מספר על רבנו הרמב"ן כי אחד מתלמידיו חלה מאד, והוא בא לבקרו.

ראה הרמב"ן שהתלמיד קרוב למיתה ובקש הימנו, "זה זמן רב מציקות לי כמה שאלות על ההנהגה של הקדוש ברוך הוא בעולם, אני מבקש ממך שכאשר תגיע לשמים, תסיע לי בפתרונו.

אתן לך פתק עם שמות קדושים ויקברו אותו בדרך, פתק זה יפתח בפניך את כל השערים בשמים ותגיע באמצעותו עד כסא הכבוד שם תשאל את השאלות, אחר כך תתגלה אלי ותמסר לי את התשובות".

התלמיד נפטר וקברוהו עם הפתק בידו, אחר שבעת ימי אבלו הופיע אצל הרמב"ן בחלום לילה ואמר, "אכן נתנו לי להכנס עם הפתק לכל מקום והגעתי עד כסא הכבוד, שם רציתי לשאל את השאלות אך פתאום ראיתי שאין לי שאלות כלל, הן פשוט נעלמו".

לכבות אנשי העיר, התעוררו כלם בתשובה גדולה, שאלוהו, "רבי, מהי העצה, והוא המשיך ואמר, 'כספים אין להם שמירה אלא בקרקע' (סם מב.), "השמירה היא להשפיל עצמו להיות כמו קרקע, בהכנעה כלפי שמיא". (רוא יסירא)

ויגדלו הנערים ויהי עשן איש ידע ציד איש טדה וינקב איש תם יטב אהלים (כה נו)

מפרסם בשם הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א שהיה אומר לגלויים אליו בזה הלשון, "בני, אין אתם צריכים יותר מאשר לשמור עצמכם מאד מן השקר, בזה לבד תהיו לאנשים גדולים". (מדרש פנחס)

הנה אנכי הולך למות (כה לב)

באייטישוק הסמוכה לראדיו שמש כדון תלמיד חכם גדול וצדיק, בשם **רבי אליעזר טורצר** זצ"ל. בשכבו על מטת חליו האחרון הרגיש שימי ספורים וקרוב עת קצו, ובקש לקרא לרבה של ראדיו הסמוכה, **החפץ חיים** זיע"א.

לשמע בקשתו מהר החפץ חיים לבוא לבקרו ואז אמר לו הדין החולה, "אני מרגיש כי בעוד ימים ספורים אקרא לבית דין של מעלה, ואני מתירא מאד מיום הדין הנורא, הרי רב שנתי שמשתי כדון בעיר הזו.

בהגיעי לפני דיני מעלה יבחנו אותי אם אני יודע את כל הלכות הדינים הכתובים בחלק 'חשן משפט' שבשלתון ערוך, לכן ברצוני לדעת האם לא שכחתי מאומה, אגא, בחגגי ונסני לפני המשפט, האם שכחתי דבר מה".

כדי להרגיע את החולה נענה החפץ חיים לבקשתו, התישב ליד מטתו ולקח בידו את חלקי החשן משפט, והחל לשאלו את עקרי הדינים, במשך כמה שעות ישב ושאל והחולה השיב על אתר, לא היה דיו אחד שלא ענה הדין כהלכה, אחר שהפרכו חששותיו של הדין, הוא נרגע ויחזר למנוחתו והחפץ חיים יצא מאת פניו.

בעת שהותו עם החולה, התגבר על רגשותיו כדי לא להטריף את דעתו של החולה, אולם מיד בצאתו מחדרו פרץ החפץ חיים בבכי מר ואנחות שזכרות לב בקעו מגרונו,

רב יעבד צעיר (כה נג)

פדרנס של צדיקים תלמידי **הבעל שם טוב הקדוש** זיע"א, נוהג היה הרה"ק רבי אהרן מטשענאביל זיע"א לנסע בקרב הכפרים והעירות, במטרה לקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים.

בנדודיו הזדמן לעירה שלא דרו בה חסידים ולא הכירוהו, ומאחר והכיר באנשי העירה שהם זקוקים לתקון גדול בעניני שמים, בקש לעוררם לתשובה בתפלתו כדרך תלמידי הבעל שם טוב.

בערב שבת קודש בשעת מנוחה נכנס רבי אהרן לבית המדרש של העירה, בלא אמר ודברים ובלי נטילת רשות נגש הישר אל העמוד, ופתח בתפלת 'הודו' לפני מנוחה ברב התלהבות ובקול נשא.

לאנשי המקום חרה מאד העזות של האברך, מלבד החצפה לגשת אל העמוד ללא רשות, עוד מעז לשנות את נסח התפלה ולהתפלל כעדת החסידים, והחליטו לקיים בו 'פסק' כראוי לו, אחר סיום התפלה.

אמנם עם כל זאת, חששו פן תלמיד חכם הוא ויגעשו על פגיעה בתלמיד חכם, על פן החלט כי רב העירה יבחן תחלה את האברך, אם ינחו לדעת כי תלמיד חכם הוא יעזבוהו ונפשו, אולם אם לאו, קימו בו 'פסק' ואוי לו ואוי לנפשו.

בסיום התפלה נגש אליו המרא דאתרא ובקש לשוחח עמו בלמוד, ורבי אהרן הסכים, הרב בקש לדעת באיזה מסכתא ידברו, ורבי אהרן השיב על אתר "היכן שתמצאו, הנוכחים נגשו לארון הספרים ומהרו לשלף את הגמרא הראשונה שמצאו, היה זה מסכת בבא מציעא.

שוב שאלוהו באיזה דף ברצונו לדבר, והוא חזר על תשובתו "היכן שתמצאו" פתחו את הגמרא ונפתח להם בסגית הונאה שהיא עד שתות (בבא מציעאה מט:), ובני המקום בקשוהו לומר שטיקל תורה על סגיה זו.

פתח הרבי פיו הקדוש ואמר, "ההונאה, אדם יכול להונות את עצמו, עד שתות, עד המדה הששית היא מדת יסוד, שם כל אחד מכיר עצמו ויודע היכן הוא עומד עם הקדוש ברוך הוא".

הדברים שיצאו בקדשה וטהרה מלב קדוש ומרמת, חדרו עמק עמק אל

בין היכל חכמת הדקדוק והיכל תורת הלשון, עומד היכל 'מגלי פנים בתורה שלא כהלכה', פעמים תועה הנשמה ונקנסת להיכל מגלי פנים שלא כהלכה, על כן צריכים להזהר בעת למוד דקדוק ולשון".

בשמים דבריו נשען שוב על זרועותיו, אחר שאל את המלמד הנבון, "כיצד אתה מפרש לתלמידים את הפסוק 'ויחרד יצחק חרדה גדלה, ענה האיש שהוא מפרש כפרושו הראשון של רש"י, "ומדוע, אינך מפרש כפרוש רש"י בשם המדרש, שגהנום פתוחה תחתיו", הקשה הרבי.

"דעתי", השיב שמעון, "שאינו ליגע את מחות התינוקות בדברי אנדה, מה גם בדברים מפחידים כגהנום, ועוד יותר, במה שלא יוכל התינוק לצייר, שהגהנום הגדול נכנס בחדרו של יצחק", "ומנין לו למדרש", הוסיף הרבי לשאל, "שיצחק ראה את הגהנום".

שתק שמעון ולימים ספר את אשר הרהר במחשבתו, הכי מאמר ראשון הוא במאמרי הבאי של המדרש רח"ל, אז פתח הרבי ואמר, "בשעה שעשו אמר לאביו 'אני בנך בכרך עשו, שקר דבר, כי הלא כבר מכר את הבכורה, לכן 'ויחרד יצחק חרדה גדלה', על השקר, זהו שראה גיהנם, שהרי לשקרן גיהנם פתוחה לו".

ככלותו את דבריו נטל אחד משני הנרות שעמדו על השלחן, הגביה את הנר והביט בפני המשכיל, ואמר, "וילנאי המציג עצמו כתושב זאמוט, המעביר בנים למלך ההשכלה במסוה של מלמד, גיהנם פתוחה לו מתחתיו, כמה נפשות אבדת והנר עומד במרדד, כן הדבר, נתפסת למינות וכל באיה לא ישובו".

'והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכלו' (יטיעה נז ט), משהבינו הרשעים אחר דבריו הנוקבים של הרבי כי את החסידים לא יעלה בידם להוליד שולל בתרמתם, הם לא נחו ולא שקטו, שמעון וחבריו המשכילים בקשו שוב ושוב ממשכילי אשכנז שישפיעו על חוגי השרים בממשלה הרוסית, לבער מהארץ את פת החסידים. (ספר התולדות)

מליובאוויטש להשיב, אך הרבי מבטל את נענה ואמר, "אברך, מאתנו לא נתן להסתתר".

בשגלה ר' חיים שניאורסון לרבי מבטל את שהאברך הוא חתנו של הרבי מליובאוויטש, אמר הצדיק, "כו כן, אני רואה, אני רואה, הרגשתי שזו יד זכה", והרבי מבטל את המשיך להחזיק את ידו של הרבי כשהוא מדבר עמו כעשר דקות. (צנצנת המן)

ויחמד יצחק חרדה גדלה עד מאד (כו טג) **ברש"י**, כתרגומו ותוה לשון תמיה. ומדרשו, ראה גיהנם פתוחה מתחתיו.

מלמד ובקי נפלא בתנ"ך התגורר בילנא, שאף שמש כממנה על מלמדי התנ"ך בעיר, האיש שמעון שמו התעטף באיטטלא של ירא שמים, ואיש לא שער שהנו משכיל ערמומי השואף לצוד נפשות תחת כנפי ההשכלה.

משראו המשכילים את גדל הצלחתו, שלחוהו לקבל המלצה מהרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א **בעל התניא**, בשאיפה למצא מהלכים לרעיונותיו הפסולים גם בקרב החסידים, שעד כה השכילו להריח את הסכנה הטמונה, ולשמר מרחק רב ממנו ומדעותיו.

בהננסו לחדר הרבי נפל עליו פחד מהמבט החודר, אך התעשת והחל להציג עצמו, "מלמד דרדקי מזאמוט הנני, הלומד עם תלמידי על פי כללי הדקדוק, אך חברי המלמדים מתנגדים לי ודוברים עלי סרה, על אשר הנני לומד עם תלמידי גם תורת הלשון.

בשהבאתי ראיה מסודר התפלה בנסח הקדש של הרבי, שהוא מדקק על פי כללי הדקדוק, לא ענו מאומה, מבקש אני לטובת הרבים שהרבי יכתב עבורי מכתב המלצה, כי טוב הדבר ללמד על פי כללי הדקדוק".

נשען הרבי על זרועותיו, אחר הגביה ראשו פקח את עיניו ואמר, "נכון הדבר שהתפלה צריכה להאמר בדקדוק, אך למוד דקדוק צריך זהירות יתרה, במתיבתא דרביעא ישנם היכלות מיוחדים לכל למוד ולמוד, להיכל הלמוד שבו עסק האדם ביום, עולה נשמתו בלילה.

הוסיף הרב בירנבוים ואמר, לכן פתח הקב"ה למלאכים את הרקיעים בשעת העקדה, כי לולי כן הם כלל לא היו מתרגשים מהעקדה, הרי שם בשמים אין בכלל שאלות, לפיכך פתח להם את הרקיעים והראה להם כיצד נראה הדבר בעולם הזה, כשראו את העקדה מהעולם הזה, עם כל השאלות התמיהות וההרגשות שהדבר מעורר, מיד פרצו בככי.

אם היו רואים את המחזה דרך המראה הנגלית שברקיע, לא היו מתעוררות בקרבם שאלות, לא צער ולא דמעות, שם מבינים שכך טוב יותר, גם בעולם הזה ישנם דברים שמבינים רק בעולם האמת". (בזאת יבא אהרן)

ויכה את ריח בגדיו (כו כז)

ברש"י, מלמד שנכנס עמו ריח גן עדן.

בתקופה בה התגורר הרה"ק **רבי מנחם מנדל מליובאוויטש** זיע"א בברלין, התפרסם בעיר באחד הימים כי הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א הזדמן לברלין, ורבים הולכים לשחר את פניו ולהתברך מפיו.

השתוקק הרבי מליובאוויטש שהיה אז אברך צעיר לראות את הצדיק המפרסם, ובקש מידידו חסיד גור שגר בברלין בשם ר' איצ'ה מאיר פירסטנברג ז"ל שיתלנה אליו, אולם התנה עמו שלא יגלה את זהותו, ככל מעשיו בעת ההיא שהיו בהסתר ובהצנע לכת.

בהגיעם, הזדמן לאכסנית הרבי מבטל את החסיד ר' חיים שניאורסון מחברון שהגיע כשד"ר מארץ הקדש, כאשר הבחין רבי מנחם מנדל בר' חיים, בקש אף ממנו שלא יגלה את זהותו לאיש ור' חיים הבטיחו.

בשהגיעו לאכסנית הרבי מבטל את עמד במקום תור ארץ של יהודים שהמתינו לתן שלום לרבי, והרבי פדרכו נתן לכלם "שלום" כשירו עטופה במגבת וראשו מרכן כלפי מטה, כשנגש הרבי מליובאוויטש והושיט ידו לשלום, הרים הרבי מבטל את עיניו הקדושות, הוריד את המגבת מידו, ואחז בידי הרבי.

אחר שהחזיק הרבי הקדוש מבטל את ידו זמן ממשך, שאל "מי הוא האברך הזה", "אברך פשוט", מהר הרבי

פרשת תולדות

לאוקמי שכינתא מעפרא

סיפר הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנסט זיע"א, בנו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, על אבי אביו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זיע"א:

לפני אלפי שנים, כשחטאו בני ישראל והרבו במעשים רעים, נגזר עליהם בבית דין של מעלה שעליהם לעזוב את ארץ ישראל ולצאת לגלות ארוכה. כיון שכך, קרא הקב"ה לס"מ ואמר לו: "קח את בני ישראל והוצא אותם לגלות למשך אלף שנים". סירב הס"מ לקבלם תוך כדי שהוא טוען: איני רוצה בכך! הלא ראיתי את סופו של פרעה מלך מצרים ונבוכדנאצר מלך בבל אשר הרעו לבני ישראל ולקחו אותם לגלות, מרה הייתה אחריתם והם נענשו בעונשים קשים. כך הם וכך כל שונאי ישראל אשר ירדו לחייהם של בני ישראל. אין לי ספק שגם אנכי אענש על כך שלקחתי אותם לגלות. מה לי איפוא ולצרה זו?! למה לי לקבל את תפקיד זה שעונשו בצידודו! המשיך הקב"ה ושאל את הס"מ: "ואם תקבל לידך את בני ישראל לגלות של אלפיים שנה, האם באופן כזה תתרצה לקבלם?" ועדיין עמד הס"מ בסירובו ולא הסכים.

משגדלו ורבו חטאיהם של בני ישראל חזר הקב"ה ופנה שוב לס"מ ואמר לו: קח את בני ישראל לגלות והסר דאגה מליבך: אם חושש אתה שמא הללו יעזבו את הגלות בזמן קצר, דע לך שגאולתם מהגלות לא תהיה במהרה. זאת מפני שכל עניין הגאולה תלוי ועומד על ייחוד אחד שהוא ייחוד גדול ונורא, וכל עוד לא יתייחד ייחוד זה בעולם - לא תבוא הגאולה.

את הייחוד הזה, המשיך הקב"ה ואמר לס"מ, מוסר אני בידך בלבד לעשות בו כרצונך, יכול אתה לגלותו ויכול אתה להצפינו, ואילו לכל המלאכים והשרפים שיודעים אותו איני מרשה לגלותו כלל ועיקר. רק בזמן בו יצליח ילוד אשה מעצמו ובכוחו בלבד להגיע אל הייחוד הקדוש הזה - יוכל הוא לייחד אותו ולהביא את הגאולה השלמה.

כיון ששמע הס"מ דברים אלו נתרצה לקבל על עצמו תפקיד זה והשיב להקב"ה כי הוא נאות להגלות את בני ישראל, שכן סבור היה הס"מ שבני ישראל יהיו תחת ידיו לעולם ועד, שכן הוא לא יגלה את

הייחוד ולאחרים נאסר לגלותו, ורחוק הוא הדבר שכן אנוש יצליח להשיג את הייחוד בכוחות עצמו.

ברבות הימים והשנים זרח אורם של רבותינו הגדולים, רבי שמעון בר יוחאי ושל החבריא קדישא שעמו. הם ביקשו והשתדלו לקרב את קץ הגאולה, אך הדבר לא עלה בידם. למרות שהם התאמצו לקרב את הגאולה, אך היות וסוד הייחוד לא היה ידוע להם, לא עלה הדבר בידם.

אחריהם קם רבינו האריז"ל הקדוש וגם הוא התאמץ מאוד לקרב ולהביא את הגאולה. האריז"ל הרעיש את העולמות העליונים ושאל גם תבע ללא הרף: עד מתי יסבלו בני ישראל בגלות המרה? עד מתי יהיו נתונים יעקב למשיסה וישראל לבוזזים? כיון שהאריז"ל שאל זאת, נענו משמים והודיעו לו על אותו סוד ייחוד נסתר ועלום שנמסר לס"מ קודם לאותה שעה שיצאו בני ישראל לגלות, סוד הייחוד שנאסר על המלאכים לגלותו, והגאולה תוכל לבוא רק כאשר ימצא אדם שיבוא מכוחות עצמו אל סוד זה, ובשעה שיתייחד ייחוד זה תבוא הגאולה.

גם רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ניסה בכל כוחו לקרב את הגאולה השלמה, ואחריו המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א, שבסוף ימיו ביקש מבנו הרה"ק המלאך הקדוש זיע"א שישתדל בזה, והוא העביר את התפקיד הרם והנישא אל בנו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זיע"א.

רבי שלום שכנא ידע היטב את מאמציהם של גדולי הדורות לקרב את הגאולה ולהשיג את הסוד הנסתר, והוא גם ידע שהם לא הצליחו בכך. בשל כך בחר רבי שלום שכנא בדרך שונה ומיוחדת כדי להצליח להשיג את הסוד הגדול הטמון והנסתר.

לא כשאר חסידים ואנשי מעשה הנהגתו של רבי שלום שכנא, שבעוד שהם יושבים ועוסקים בתורה ובמצוות יומם ולילה וכל מעיינם ברוחניות ובחיי העולם הבא, הרי שרבי שלום שכנא כמעט ולא נראה בבואו אל בית המדרש. מהדר היה בלבבו, מקפיד על מאכליו ושאר מיני תענוגות העולם, ואף מסלסל בשעריו בהנהגות מלכותיות ומפוארות.

בעיני החסידים לא מצאה חן התנהגותו של רבי שלום שכנא והם פנו להתלונן על

כך אצל זקנו הגדול הרה"ק המאור עינים זיע"א, אשר רבי שלום שכנא היה נשוי לנכדתו. המאור עינים שלא הסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, הכיר בגדולתו של הנכד החשוב, ואשר על כן השתדל לפייס את החסידים וביקש מהם כי לא יהרהרו אחריו.

היה זה בחודש אלול, בטרם בוא הימים הנוראים, ימי הרחמים והסליחות, כשכל החסידים היו עסוקים בתורה ובתפילה ומהרהרים בתשובה כהכנה דרבה לקראת חודש תשרי, אחד ויחיד שנראה היה כאילו כל זה אינו נוגע אליו, היה רבי שלום שכנא שהתנהג בצורה משונה ולא מקובלת.

מדי בוקר, לאחר תפילת שחרית, יוצא היה אל היער הגדול העוטף את פראהבישט ושוהה שם בגפו עד זמן תפילת מנחה, לפנות ערב. איש לא ידע מה רבי שלום שכנא עושה ביער, ולשם מה הוא הולך לשם דבר יום ביומו. התנהגות מוזרה זו הייתה לצנינים בעיני זקני החסידים ששוב פנו אל זקנו המאור עינים והתלוננו על נכדו שאינו מתנהג כראוי.

המאור עינים הזמין אליו את נכדו רבי שלום שכנא והתעניין אצלו מפני מה הוא נוהג כך: הלא בוודאי תדע שאברך כמוך אמור לעסוק בימים אלו בלימוד ובאמירת תיקוני זוהר ופרקי תהלים, ולא לטייל ביער כאחד הריקים; וכי לא תחשוש מהליכה בדרך זו בה אתה הולך שדרך מסוכנת היא ואינה מתאימה לאברך בגילך?!

רבי שלום שכנא הקשיב לדברי התוכחה של המאור עינים בדרך ארץ מרובה, ולאחר מכן נענה ואמר: מורי ורבי, זקני הגדול, אמשול לכם משל למה הדבר דומה: מעשה בתרנגולת אחת שישבה ודגרה על ביצי אווזה. סבורה הייתה התרנגולת שאלו הם הביצים שלה ולא ידעה כי לא זו בלבד שאין אלו ביצי תרנגולת כלל ועיקר אלא הם ביצים של אווזה. חלפו ימים נבקעו הביצים ויצאו האפרוחים, והתרנגולת עדיין לא ידעה שאפרוחים אלו הם למעשה אפרוחי אווזה.

טיפלה התרנגולת באפרוחים אלו במסירות רבה, וכשגדלו מעט לקחה אותם לטיול קצר ליד אגם המים. מהלכים היו על הדשא הרענן, אך משהתקרבו יותר אל המים קפצו האפרוחים באחת אל המים והחלו משתכשכים בהנאה רבה, משייטים

לכאן ולכאן ושמחים בחלקם. האפרוחים אמנם נהנו מאוד אך התרנגולת נבהלה וקראה להם מהר לצאת מהמים ולחזור אל הדשא: בואו ותחזרו אל היבשה שמא תטבעו במים הזידונים ונמצאתם מתחייבים בנפשכם.

אולם אפרוחי האווזה קראו לתרנגולת בקול גדול והשיבו לה: אל תפחדי, אמא יקרה, ואל תדאגי לנו לשווא. יודעים אנו היטב לשוט על המים, סכנת טביעה אינה נשקפת לנו, ולכן אין אנו מתייראים ומפחדים מהמים...

המאור עיניים הבין היטב את המשל והנמשל: רבי שלום שכנא קורץ מחומר אחר בהיותו בנו של המלאך הקדוש ונכדו של המגיד ממעזריטש, וכל הליכותיו הם בדרך התורה והחסידות כפי שמורשה לו מבית אבא. כמו שהאווזים אינם צריכים לנהוג כהתרנגולים ולפחד מהמים, כך הוא יכול הוא להיות ביער ולעבוד את בוראו בדרכו הגבוהה והמרוממת.

הזמין המאור עינים אליו את זקני החסידים והודיעם ברורות שכל אשר רבי שלום שכנא עושה - לשם שמים הוא עושה וכל דרכו אמת וצדק ליחדא שמא דקודשא בריך הוא.

כאמור, רבי שלום שכנא היה נוהג להסתיר את דרכו בקודש במסווה של עיסוק בתענוגות גשמיים וענייני העולם הזה, ואם צדיקים יסודי עולם ידעו את האמת, כדוגמת זקנו המאור עינים שעמד על טיבו הנשגב, הרי שזה לעומת זה הס"מ עצמו נפל בפח ודומה היה עליו כי רבי שלום שכנא הוא מאנשיו המובהקים. ככל שעבר הזמן, התרמית הצליחה יותר ויותר ונדמה היה לס"מ כי רבי שלום שכנא העוסק בענייני עולם הזה הוא מידידיו הטובים, עד שהס"מ לא נשמר ממנו וגילה לו את סוד הייחוד.

כיון שסוד הייחוד היה בידו של רבי שלום שכנא הוא החל לעסוק בו ואור הגאולה החל להתנוצץ בעולם. ראה זאת הס"מ והתקצף מאוד על גילוי הסוד. הוא הרעיש את העולמות העליונים בניסיון לדעת כיצד הגיע הסוד לידי רבי שלום שכנא, אולם כל מלאכי השרת אותם שאל, ענו לו שהם לא גילו את הסוד. רק כשהגיע אל השר מט"ט נודעה לו האמת. השר גילה את אזנו שלמעשה הוא עצמו זה שגילה זאת לרבי שלום שכנא: הבט וראה שבערמה ובחכמה הצליחו להוציא ממך את הסוד.

בבהלה גדולה על עתידו המוטל בסכנה

ניסה הס"מ לטכס עצה כדת מה לעשות ברבי שלום שכנא שהסוד הגדול נמצא בידו, עד שנמנה וגמר שעליו להמיתו ולהעבירו מן העולם. כך הוא לא יאיים עליו בייחוד הסוד והבאת הגאולה. הדבר נודע לרבי שלום שכנא, והוא שב נהג בערמה ובחכמה יתירה. יצא רבי שלום שכנא אל השוק המקומי, מקום ממכר הסוסים והחמורים ושאר בעלי חיים, והתנהג שם כאילו הוא אדם פשוט והמוני מאוד. שוחח שם עם הגויים על סחורתם ועל שאר דברי הבאי והשים עצמו כמי שהוא אחד מהם.

עם הגיע הס"מ לשוק וראותו את רבי שלום שכנא הוא התפלא מאוד ולא היה יכול להאמין שזה הוא האיש העוסק בסוד הייחוד ובהבאת הגאולה; הלא אדם זה נראה כאחד מאנשינו, מתנהג הוא כאחד הריקים, וכי הוא זה שעוסק בסודי סודות וברזין טמירין?! אמנם, הס"מ לא רצה ללכת משם מבלי לוודא את העניין לאשורו והוא פנה ישירות לרבי שלום שכנא ושאלו בברור: מפני מה עסקת בסוד הייחוד של הבאת הגאולה השלמה? לא חת רבי שלום שכנא מפניו והשיב לו בגיחוך מעושה: אל נא תאמין לפטומי מילי ולשמועות בעלמא! וכי פתי אתה שהינך מאמין שאדם כמוני יעסוק בסודות קדושים כאלה? הלא אני נראה כאיש מאנשיך, ואם רצונך שבני ישראל יהיו בגלות, מסתמא גם רצוני הוא כך.

לשמע הדברים הנחרצים שהשמיע רבי שלום שכנא השתכנע הס"מ כי אכן אין לו כל קשר לעניין זה והרפה ממנו. בראות רבי שלום שכנא כי הס"מ השתכנע מדבריו ועזבו לנפשו, המשיך לעסוק בסוד הייחוד ואור הגאולה היה הולך וגדל בעולם. ראה זאת הס"מ ונבהל בשנית עד למאוד. היה הס"מ מהלך בעולמות העליונים כשהוא שוב ושוב דורש וחוקר מי הוא זה שגילה את סוד הייחוד לבני האדם בעולם הזה, אולם כל מלאכי השרת התנערו מהס"מ והבטיחו לו נאמנה שאין הם יודעים מי הוא זה שגילה זאת, ואילו ידם לא בדבר הזה. הם נוצרים את לשונם ולא גילו דבר בדיוק כפי שהם מצווים ועומדים.

שוב הגיע הס"מ אל המלאך הקדוש מט"ט ושמע ממנו כי אין לו לחפש את האשמה באחרים, כאילו הם גילו את הסוד, בעוד שהאמת היא שהוא בעצמו גילה את הסוד מבלי משים. בחכמה ובערמה הוציאו זאת ממך, ואתה הוא שהזקת לעצמך.

בחרון אפו ירד הס"מ שוב אל העולם הזה ובא בכעס רב אל רבי שלום שכנא

ואמר לו: רצוני לדעת את האמת אודות סוד הייחוד והבאת הגאולה - האם הסוד גלוי וידוע לך והאם אתה עוסק בסוד זה כדי להחיש את הגאולה? דע לך, המשיך הס"מ ואמר, כי אם לא תגלה לי את האמת - אעזוב את כל העולם לנפשו ואין אני עוסק ומתעסק אלא בך. ראה הוזהרת!

נענה רבי שלום שכנא והשיב לס"מ קושט דברי אמת: אכן סוד הייחוד גלוי וידוע לי, ואני הוא זה שהוצאתי ממך בחכמה את הסוד. יחד עם זאת מבטיח אני לך שלא אעסוק יותר בעניין סוד זה ולא אתאמץ בהבאת הגאולה על ידי היחודים הקדושים. אמנם את אני שומר עמדי את הסוד ואוריש אותי לבני יוצאי חלציי והם אלה שיעסקו בייחוד זה, כיון שאמשוך להם נשמות קדושות מאוד מתחת לכסא הכבוד, נשמות גבוהות ונשגבות אשר לא יתייראו ממך, שכן את גופם הם מפקירים כבר מיום הוולדם.

והיה הרה"ק משטפנשט מסיים את סיפור נורא זה ואומר: כך אכן היה מדרגתו הגבוהה של אבי הגדול הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א וכך הוא גם הוריש לבניו, להפקיר את גופנו כליל.

על הפסוק (בראשית כז ח-ט): **וְעָתָה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי לְאָשֶׁר אֲנִי מְצוּה אֲתָךְ. לָךְ נָא אֶל הַצֵּאן וְקַח לִי מִשְׁם שְׁנֵי גְדֵי עִזִּים טְבִיבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ פֶּאֶשֶׁר אֹהֵב, פִּירֵשׁ הַרְהֵ"ק הַתְּפָאֶרֶת שֶׁלֹּמָה מְרֵאדוֹמְסֶק זִיע"א: הַנְּרָאָה לִי לְרִמּוֹז בּוֹזָה עַל פִּי דְבָרֵי הַזְּוָהָר הַקְּדוֹשׁ עַל הַפְּסוֹק (שִׁיר הַשִּׁירִים ב ז) 'הַשְּׁבַעֲתִי אֲתַכֶּם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם' וְגו', כִּי הַשְּׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה מְבַקֶּשֶׁת מֵאֵת הַנְּשֻׁמָה כְּשִׁיורֶדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה לְתוֹךְ הַגּוֹף שֶׁתַּעֲשֶׂה הַיְחוּד כְּדִי לְאֻקְמֵי שְׁכִינָתָא מֵעַפְרָא. וְזֶה גַם כֵּן הַפִּירוּשׁ (שְׁמוֹת כה ב) 'וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה', לְהַרִים אוֹתִי מֵהַגְּלוּת וַיַּעֲשׂוּ הַיְחוּד לְמַעֲלָה, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּגִמְרָא (קִידוּשֵׁין ב.) קִיחָה קִיחָה מִשְׁדָּה עֵפְרוֹן, רִמּוֹז: 'קַח יְה'. וְזֶה גַם כֵּן הַרְמוֹז כֵּן: 'לָךְ נָא אֶל הַצֵּאן', רְבִקָה רֹמֵז לְשְׁכִינָה, וְהִיא הַאֻמְרֵת לְהַצְדִּיק שִׁיורֵד נִשְׁמַתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה: 'לָךְ נָא אֶל הַצֵּאן' שִׁיעֲשֶׂה הַיְחוּד לְמַטָּה, צ"א גִמְטְרִיא: הוּ"ה אֲדנ"י, וְהַנּוֹ"ן רֹמֵז לְנו"ן שְׁעָרֵי בִינָה. וְהוּ" רֹמֵז לְה' הַיְדוּעַ. וְכַאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה הַיְחוּד לְמַטָּה עַל יְדֵי הַאֲתַעְרוּתָא דְלַתְתָּא רַכַּב וְצִלַח עַל דְּבַר אֲמַת 'וְקַח לִי מִשְׁם' תְּקַרֵּב הַגְּאוּלָּה וְתִקַּח אוֹתִי מִן הַגְּלוּת.**

מוליך יקדין ויהודים נפלאים מוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעירא שליט"א

מִי־הֵתָא תּוֹרָתָא

תּוֹרָתָא דְאֹרִייתָא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לימוד התורה בשמחה

ונמצאה זכות לימוד זה להגן עליו מפני עשיו אחיו. ונראה לומר שהלימוד של האבל אין בו כוח להגן ולשמור, כי האבל לומד תורה בעצבות, ותורה כזו אין בה את הסגולה של 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ואין בה כוח להגן.

אם לא ניצח ליצרו - אות הוא שלומד התורה שלא בחיות ושמחה

ואיתא בגמרא (ברכות ה.): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה. והקשו, אם עסק בתורה, מדוע לא סייעה בידו להתגבר על היצר.

אלא כי עיקר גדול בלימוד התורה - שיהיה הלימוד בהתחדשות ובחיות, וכן היה רבי יצחק בלאזר מפטרבורג ע"ה רגיל לומר שאם רואה אדם שגם לאחר לימוד התורה אינו מצליח להתגבר על היצר הרי זה סימן שלא היה לימודו בחיות, ולפיכך כשאינו זוכה באופן זה להכניע היצר בכח התורה אזי העצה היא לקרוא קריאת שמע, ויתן ליבו אל האמור בפרשת שמע 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום', שיהיו דברי תורה חביבים עליו כאילו היום ניתנו, והתחדשות זו תסייע בידו לגבור בכח התורה על היצר.

התורה הקדושה מביאה שמחה בלב האדם

וזו עצה טובה לדעת איה מקומו ואחיותו בלימוד התורה הקדושה, שכן לימוד התורה ושמירת המצוות טבעם להביא שמחה ועונג בלב האדם, כי 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים' (תהלים יט ט), 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' (שם קיט קסב), ואם רואה האדם שקיום התורה מעורר בו עצבות ומרחיק אותו מן השמחה, ידע בעצמו שאינו בדרך הנכונה, כי אילו היתה עבודתו רצויה היה מתמלא שמחה ואושר.

שמירה לפי שאין בו התורה המגינה עליו, שנאמר (משלי ו כב) 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך'.

לימוד בשמחה הוא העומד לו לאדם להגן עליו

ולכאורה יש לתמוה בדברי הכלי יקר, אף כי ייאסר יעקב בתלמוד תורה מחמת האבלות, עדין יוכל ללמוד בדברים המותרים לאבל,

יִקְרְבוּ יָמֵי אָבֶל אָבִי וְאֶהְרֶגֶה אֹת יַעֲקֹב אָחִי (כז מא). כתב בכלי יקר: 'יקרבו ימי אבל אבי, תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה, ב'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ויצחק אמר 'והיה כאשר תריד', דהיינו בזמן שלא יעסוק בתורה, ו'פרקת עולו', אם כן באבלו הרי אינו יכול לעסוק בתורה, ולא יהיה לו דבר המגין עליו, ואז 'אהרגה את אחי'. ומטעם זה אמרו רז"ל שהאבל צריך

מִילְתָא דְפְלִיאָה

מידת התפארת של יעקב אבינו מכריע לטוב ומשפיע פרנסה

וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים (כה, כז).

הנה מידתו של יעקב אבינו מדת התפארת שהוא קו הממוצע, והוא מכריע בין מידת החסד של אברהם אבינו למידת הגבורה של יצחק אבינו, ועל שם זה נקרא בפסוק 'איש תם', אי"ש ראשי תיבות י'מין ש'מאל א'מצע, שהוא כולל את כל האבות הקדושים, ובתיבת אי"ש שעולה בגימטריא אמצע ימין נרמז שהאמצעי נוטה לצד הימין להכריע לטוב כמו שכתב באמרי נועם (תולדות ד"ה בפסוק מכרה כיום), ולכן מאז ומתמיד בזכות יעקב אבינו נשפע משמי מרום שפע טוב.

שרו של עשו נלחם נגד שמות הפרנסה

ומבואר בזהר (וישלח קעא). שבמיוחד על הדבר הזה נלחם שרו של עשו כשפגם בירך יעקב ונגע בגיד הנשה, שהיתה עיקר כוונת השר לפגום בחינת הרגלים שהם תומכי אורייתא ולקלקל פרנסת ישראל, וכדרכו בקודש רמזו האמרי נועם (ריש פרשת ויחי) בפסוק (שם לב כה) 'ויאבק איש עמו', כאשר 'איש עמו' עם הכולל עולה חת"ך, ולא עוד אלא גם 'ותקע כף ירך יעקב' (שם פסוק כו), 'יעקב' עולה בגימטריא ב' השמות פא"י סא"ל, ומכאן שכל כוונתו ללחום נגד שמות הפרנסה.

רמז בברכת 'פרנסה ברווח'

גם מה שרגיל בפי העולם לברך איש את רעהו בברכת 'פרנסה ברווח', המתיק הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה (בני שלשים וילקט יוסף אות קד) בדרך רמז, כי כשהפרנסה מתרחבת דיינו שכותבים פרנסה במילוי כזה פ"א רי"ש נו"ן סמ"ך ה"א, המילוי לבד בלי הראשי תיבות עולה בגימטריא שם הפרנסה חת"ך. ולא זו בלבד אלא גם ברו"ח נוטריקון ב' רו"ח, ב' פעמים רו"ח בגימטריא חת"ך.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מתנות שמים ממעל

כל' כמו שכתוב 'וה' ברכ את אברהם בכל' ואיתא בזוהר הקדוש 'דא רזא דמהימנותא, ע"כ.

אברהם הניח לזרעו מידת האמונה הכוללת הכל

'אב לבנים יודיע אל אמתך', להנחיל את האמונה בה' לדורותיו אחריו, כמו אברהם אבינו שלימד את בנו להידבק באמונה שלמה ותמימה, שעל כך נאמר 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, וכלשונו של מורה הדורות הרמב"ם ע"ה (מו"נ ח"ג פנ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדול, כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדה, 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו'.

בכך מסר לו את מידת 'כל', כמו שכתוב (שם כה ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, כלשונו של בעל דגל מחנה אפרים (שם): ואותו 'כל' נתן ליצחק, והיינו שמסר לו גם כן אותו 'רזא דמהימנותא', שיהיה לו אמונה ובטחון בה', ובוזה כלול כל הברכות, כי ממילא כל השפעות נמשכין מזה.

האמונה ממשיכה ישועה מחוץ לטבע

וביותר יש כח בדיבורי האמונה להמשיך ישועות וברכות, כמו שכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', 'האמנתי' לשון המשכה, וההמשכה היא 'כי אדבר' בכח דיבורי האמונה והבטחון כך נמשכים כל הישועות. וחלילה להיפך כשלא מאמינים מעכבים הישועה מבוא אליהם. ועל ידי האמונה בשעת ההסתר זוכים להתגלות הרחמים, שכפי מה שמאמינים שתכלית הדין היא רחמים כך זוכים להתגלות הטוב בפועל, כמו שפירש **בתשואות חן** (וישב ד"ה ועד"ז) על הפסוק (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', 'טוב' בגימטריא שם הוי"ה במספר קטן, רמז לזמנים שהרחמים הם בקטנות ובהסתר, ואין זוכים לראות הרחמים אלא צריכים להאמין שהכל לטוב והרחמים גנוזים בתוך הדינים, ועל ידי שמודים לה' גם בזמן הקטנות זוכים להתגלות הרחמים 'כי לעולם חסדו', שנזכה לחסד בכל העולם בהתגלות שם הוי"ה בשלימות במילוי יודי"ן העולה בגימטריה 'חסד'.

סב.) שיש לו לאדם להתפלל על מזונותיו דבר יום ביומו, וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו מכך שכל השפע המצוי אצלו הרי הוא מחסד ה' עמו, וכבר כתב האריז"ל שאף העשיר יש לו לבקש קודם הסעודה על מזונותיו.

הן על זה בקשתנו בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', שתמיד ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה. ואם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, בהיפך קללת הנחש שמזונותיו מצויות לו בכל מקום ובכל זמן.

כאשר מבקש עבור מזונותיו או אז מתקיים בו ברכת יצחק אבינו ע"ה 'ויתן לך האלקים, וכדרשת חז"ל 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלויים ועומדים בחסדי ה' איתו.

האמונה כוללת את כל הברכות

האמונה בה' הרי היא מקור לכל ההשפעות הטובות שבעולם, וכפי שלמות האדם באמונתו בה', כן זוכה להיות כלי מוכן לכל הטובות, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שלרוב התעצמותו באמונה בה' זכה להתברך בכל, וכמו שנאמר בזוהר (חיי שרה קכט.) על הפסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בימים' שהשלים עצמו אברהם ברזא דמהימנותא - בסוד האמונה, ובכך זכה 'וה' ברכ את אברהם בכל', שהתברך במידת 'כל' הכוללת כל מיני טובה וממנה נשפעים כל הטובות לעולם. והכלי המוכן לקבל את מידת 'כל' הוא האמונה השלמה בה', וכפי שלמות אמונתו של אברהם אבינו זכה להתברך במידת 'כל' הכוללת כל הטובות כולם.

וכך כתב **בדגל מחנה אפרים** (עקב ד"ה ארץ): כי ידוע כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסות והשפעות יורדות להם וכו', כי לאברהם היה לו מדת

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש (כז כח). נראה שמקרא זה ניתן להידרש בו הדרכים להשגת ברכת ה' 'מטל השמים ומשמני הארץ'. דהנה דרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן לך' יתן ויחזור ויתן. וכבר הקשו מה הברכה שיצטרך האדם לנתינה מחודשת ולא תספיק הנתינה הראשונה, וביותר קשה שהרי זוהי ברכת יצחק לבנו ומדוע אפוא לא בירכו בשפע בלתי מוגבל.

על פי דברי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה נבואה שערים להבין, שביאר מהי קללת הנחש 'ועפר תאכל כל ימי תייך' (בראשית ג ד), לכאורה נראה הדבר כברכה, שכן לא יצטרך לתור אחר מזונותיו ויהיו מצויים לו בכל מקום ובלא טירחה. אלא קללתו של הנחש היא, כאדם האומר לבנו קח כל שתחפוץ ואל תבוא לראות פני, שזהו העונש החמור ביותר, שכאשר יודע שתלוי באביו הרי שנקשר הוא אליו ביתר שאת.

כן הדבר באבינו שבשמים, חפצים אנחנו להיות קשורים ומחוברים לנותן יתברך שמו, ולכך בירכו יצחק ליעקב בעת ששערי השמים פתוחים להריק שפע טובה וברכה, ואמר 'ויתן לך' - ויתן ויחזור ויתן, שנהיה דבוקים בנותן שזה עיקר הברכה, כלשונו של הרה"ק בעל **אמרי אמת מגור ע"ה** (תרפ"ט ד"ה ויתן): איתא בספרים, הפירוש שלא להיות מנותק מהנותן רק לדעת שהנתינה היא מהקב"ה.

כשנצרך האדם למזונותיו מקביל פני אביו שבשמים

מסמיק לכך האמרי אמת מה שאמרו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידי את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים. ולפיכך אמרו בזוהר הקדוש (בשלח

נחת הרוח שיש לקב"ה אף בלימוד שלא לשמה

זמן, אלא אשרי הגדל בשם טוב שבכל מעשיו הגשמיים חי עם התורה ולמען התורה, והגם כי לימודו היה שלא לשמה עם כל זה לא רפו ידיו ועסק בתורה. ועל זה אמרו חז"ל 'למד תורה הרבה יתנו לך שכר הרבה' והקשינו כי מילתא פשיטא היא שהלומד יקבל שכר על כך. אמנם אינו מדבר במי שלומד תורה הרבה, כי הוא מילתא פשיטא היא שיקבל על כך הרבה שכר. אלא בא ללמד לאדם שילמד תורה הרבה אף שלא לשמה, ויקבל אף על כך שכר הרבה. וכן ללמד לעוסק בענייני העולם לצורך פרנסתו, שיעשם לשם שמים בעבור התורה, שיוכל לגדל בניו ולעסוק בתורה במנוחה, ואז נמצאו מעשיו בבחינת 'למד תורה הרבה', שמרבה את התורה ומרחיבה גם לדברים הגשמיים שעוסק בהם שנהפכים לרוחניות, ויקבל על כך שכר הרבה.

הנהגת העולם לצורך התורה מסורה לליבו של אדם ורק הבוחן ליבות מכיר בכך

ומי יפס וידע מה בליבו של אדם, בשלמא אם השכר הוא על לימוד התורה, יכול כל אחד לראות בעיניו אם עוסק הוא בתורה או שמבטל זמנו. אך כשעוסק בענייני עולם הזה ומתייגע בפרנסתו, יתכן כי שני בני אדם עוסקים איש איש במלאכתו, אך האחד מכוונים כל מעשיו לתורה וקובע עתים לתורתו, אך לעומתו השני כל כוונתו לעצמו להרבות הונו וכדו'. כדבר הזה יימצא באחד היושב בבית המדרש במשך כל היום אך אינו מנצל עתותיו, ולצידו יושב אדם שלומד על מנת שיקראוהו רבי וכדו' - מי אשר ידע בעומק לב האדם לתת לו שכרו. על זה באו חז"ל ואמרו 'ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא', וה' הבוחן כליות ולב הוא היודע כוונת כל אחד ויתן לו שכרו משלם, אף אם בעיני יושבי תבל היה נראה לאדם השקוע בענייני העולם ועסקיו, כי הוא היודע כי ליבו היה לשמים.

וכל מה ששייג מדריגה יתירה ישכיל ויבין כי עד עתה לא השיב מאומה, וכן כשישיג עוד יותר יראה שהשגה זו בתחלה אינו כלום וכן לעולם. והוא על דרך 'לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה' ובאר כבר במקום אחר (ישמח לב פסחים נ:): שהכוונה שלעולם יהיה אדם עוסק שלא לשמה עיקרי אין ערך להשגתו, ותמיד בכל יום ישיג יותר לשמה ויהיה מה שעבר עליו מהעסק לשמה נחשב 'לעולם' שלא לשמה נגד מה ששיג עתה, וכן לעולם. זה מתוך שלא לשמה בא לעולם לשמה, ותמיד הוא שלא לשמה, כי מה שהיה סבור שהוא לשמה אחר כך ישיג שזהו עדיין שלא לשמה ויש לשמה יותר, וכן לעולם. עכ"ל.

ביאור דברי חז"ל עפ"י האמור

כלל הדברים העולה מכל האמור, שבתורה, בשונה מכל ענייני העולם, מקבלים שכר אף על העמל, ואף אם עמל זה מתברר שאינו עמל התורה בדווקא, כדוגמת העוסק בכל היום לפרנסתו לצורך לימוד התורה שאף כל היום ייחשב לו לעסק התורה, וכן העמל בה שלא לשמה לצורך עצמו שיקראוהו רבי וכדו', שנמצא שאינו עמל בתורה אלא עמל לעצמו, עם כל זה נחשב לו למצוה שעוסק בה שלא לשמה.

בכך יובנו היטב דברי חכמים שאמרו 'שעמלו בתורה' ולא אמרו 'שעמל בתורה', כי אכן אף אם אינו עמל בתורה, רק עמלו שלו עצמו בעסקיו ובלימודו שלא לשמה הוא בתורה, אף הוא אשריו ואשרי חלקו. ובזה מובן הלשון 'שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו' יחד עם העמל שלו. מטעם זה גם נאמר 'גדל בשם טוב' אף שהתכלית היא 'נפטר בשם טוב', כי בא לרמוז שני דברים, שלא רק אשרי חלקו של הנפטר בשם טוב בקיימו תורה ומצוות לשמה ובכל

אולי ימשני אבי וגו' (כז, יב).

יש לו לאדם לדעת, כי הקב"ה חפץ ומשתוקק שיעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, ואף מלימוד כזה עולה נחת רוח לפניו. כפי שדרש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו הקדוש זרע קודש (תולדות ד"ה אולי): 'אולי ימושני אבי' (בראשית כז יב), יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כמאמרם ז"ל, כי התורה והמצוות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים. וזהו שנאמר (שם פסוקים ט"ו) 'מטעמים לאביך כאשר אהב כו' בעבור אשר יברכך כו', אף שיהיה הדבר בשקר כמו שהיה כאן הענין בשקר, כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות, ולא בא עדיין אל האמת הברור.

ואמר 'אולי ימושני', על דרך שפירש הרב מלובלין [הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה] מה שאמרו חז"ל (עירובין יג:): 'משמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש כו', פירוש שימשמש, אפילו במעשיו הטובים, וימשמש בהם אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא, וזהו שנאמר 'אולי ימושני אבי שבשמים, ויראה שהלימוד והמצוות בשקר, 'והבאתי ח"ו 'עלי קללה', והשיבה 'עלי כו' ולך קח לי, כי ילמוד אפילו שלא לשמה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולוקח בגדי עשו החמודות, שלומד בחמדה ותאוה שיקרא רב.

ככל שיעסוק בתורה יראה כי עדיין לא בא לידי לשמה

ובאמת ככל שילמד ויתקדש בקדושת התורה יראה כי מה שלמד עד עתה היה עדיין שלא לשמה, כי אין סוף וערך לקדושת שמו יתברך. וכה הם דברי המאור עינים ע"ה (ליקוטים ד"ה צריך האדם לאמלא): האדם ההולך בדרכי ה' ידע שעורך קדושתו אין סוף יתברך שמו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל. נעיצוב ועימוד: שוקי קטר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com